

patet ad primū argumentū.
Ad secundū quod est directe
 contra illud: dicendum quod illud ar-
 gumentū est contra utramque viam
 quia excellens sensibile corūpit
 sensū. sicut agens naturaliter corū-
 pit passum. Vñ ad argumentū
 dicendum quod deus voluit igni coagere
 ad alterandum: nō ad corumpen-
 dum. quod aug. 21. de ci. dei videt de-
 clarare per exempla. quō quedam
 animalia etiā corruptibilia viuūt
 in igne. Et c. de Salamādra. licet
 fm Aristotilem libro de proprietati-
 bus elementorum. nullū animal in ig-
 ne posset viuere diu. Certum tamen
 est p̄s eius ab igne nō posse co-
 sumi. Vñ: utriusque oportet dicere quod
 ignis cruciabit et tamen corp⁹ in
 perpetuum durabit. Sed qualiter
 est ignotum quā certum est quod illud
 oportet reducere ad miraculū sin-
 gulare. **A**d terciū de fletu dicit
 doctores quod in fletu duo considerantur
 resolutio lacrimarum et turbatio ca-
 pitis et oculorum fletus. Quātū ad
 primū nō erit ibi fletus s̄ tantū
 quantū ad secundū. sicut argumē-
 tum tene deduxit. **A**d quartū
 de verme similiter sentiūt quod erit spi-
 ritualis viz remorsus conscientie quod ori-
 entur ex putrefactione peccati: me-
 thaphysice loquendo et affliget.
Ad quintū de tenebris dicendum
 quod dispositio inferni erit talis quod
 esse poterit: maxime ad afflictōem
 dampnatorum. visio vero fm se est de-
 lectabilis. sic dicit primo Methaph.
 Per accidens vero est tristabile fm
 quod aliq̄d nociuū visu apprehēditur
 Est ergo et erit dispositio inferni ta-
 lis quod nichil prospiciat ibi videbitur

s̄ sub quadā vmbrositate ut illa
 videatur quod anime possunt ingerere
 afflictionem. Vñ simpliciter loquē-
 do ē magis tenebrosus quod lucidus
 quod ibi nō poterit esse ignis nisi fetu-
 lentus et turbidus. **A**d sextū
 dicendum quod nō solum per ignem pu-
 nientur dampnati. sed sicut dicit Ba-
 silius sup illud Vox domini incidit.
 flā. in vltima purgatione mundi
 fiet quedā sepatio in elementis pu-
 ri ab impuro. Et quicquid est pu-
 rum et nobile remanet superius ad
 gloriam electorum. quicquid est fetu-
 lentum et turbidū descendet ad in-
 fernū ad penā dampnatorum. Et sic o-
 mis creatura dei erit electis materia
 gaudij. Ita dampnatis ex omnibus
 creaturis fiat tormentum. Et sic in-
 telligunt nonnulli principium prece-
 dentis lectionis. Pugnabit cum illo
 orbis terrarū contra infelatos. Et il-
 la varia mixtura multarum fecium:
 sulphur potest vocari. Quia vero
 pena purgatorij nō est principa-
 liter ad affligendum s̄ ad purgan-
 dum. Ideo dicunt eā per solū ignem
 fieri. hō sic autem in inferno cui⁹
 pena est ad affligendum. et nullo
 modo ad purgandum. **C**api-
 tulum sextū. **L. 12.**
Melior est sapientia quam vires
 et vir prudens magis quam
 fortis. **S**imilis sapientia ē
 hominē reddere dignum ad alios
 gubernandum et regendum. Et ideo
 primo ostēdit quō hō possit et debe-
 at per donū sapientie alios gubernare
 Secundo quō hō possit sapientiam
 impetrare. **I**n hoc igitur capitulo. 6.
 spūs scūs intēdit informare gub-
 natores. reges. iudices et platos
 2.1.

a eos ad amorem sapientie invita-
re. **P**ostquam a spiritu sancto osten-
sum est a principio libri usque huc
quomodo per iustitiam et bonos mo-
res potest homo sapientiam acquirere.
Hic consequenter declarat quo-
modo sapientia acquisita possit ho-
minem perficere. **E**st tamen no-
tandum quod ista divisio libri vel per-
cellus non est ita precise facta: quoniam
in utraque parte utrumque fiat. Nam
in precedentibus aliquando dictum
est: quomodo sapientia possit ho-
minem perficere. **E**t in sequentibus
docet aliquando quomodo homo
possit sapientiam acquirere. **A**git
enim alternatim: nunc de sapientia
acquirenda: nunc de sapientia ex-
tenda: videlicet per totum librum. **Q**uia
vero finis et perfectio sapientie est fa-
cere hominem abilem ad seipsum
et ad alios gubernandum virtuose.
Ideo de isto fine principaliter in-
tendit. **V**nde intentio huius capi-
tuli est informare reges: principes
iudices et prelatos: quomodo tam
se quam sibi subiectos debeant gubernare.
Hoc autem fit inter scalarites
et alternatim duplici via videlicet sapi-
entiam commendando et ad sapien-
tiam inclinando. **V**nde nunc commē-
dat eius valorem: nunc invitatur ad
eius amorem: et tunc per totum capi-
tulum. **C**omendans ergo sapientiam
in lectione ista comparat eam ad for-
titudinem corporalem que fuit prin-
cipium presumptionis humane ad
alios regendum et gubernandum.
Fortes enim homines et robusti pri-
mo ceperunt per tyrannides debiliores
opprimere et eis ad propriam utilita-
tem: non ad subiectorum commodum

dominari. **S**icut per de Nemproth
per Gene. 10. de quo dicitur quod cepit
esse robustus venator hominum
coram domino: oppressor et extin-
ctor amore dominandi. **I**n tantum
autem invaluit illa opinio: quod for-
titudo corporalis videtur dignificare
hominem ad principatum et etiam
usque hodie a pluribus fatuis ap-
probat. **R**uam opinionem elidendo
quia falsum est dicitur: quod ad regen-
dum et gubernandum melior est sa-
pientia quam vires. **S**apientia inquit
que sursum est: que inducit spei
fidem et caritatem cum omnibus
virtutibus cardinalibus: quia non lo-
quitur de sapientia stricte prout
est quedam virtus intellectualis:
precise. sicut in principio libri di-
ctum fuit. **V**nde Seneca epistola septi-
ma dat differentiam inter alias ar-
tes et sapientiam: quia alie artes
sunt sicut instrumenta vite: sicut na-
vigatio: edificatio vel plantatio.
Sapientia autem est ars vite. **I**tem epistola 86
sunt cōtes cogita cōtes. **Q**ueris an es-
time aliquem futurum esse sapientem qui
has nescit. **S**apientia res trahit non
verba de diuinis humanisque cogi-
tet: de preteritis: de futuris: de cadu-
cis: de eternis. **D**e ista sapientia loquitur
Bernardus in quibusdam sententiis
et ponit auctoritas 8. li. flo. 2. c. 29.
Distinguit sapientiam triplicem. **S**apientiam
cordis: sapientiam oris et sapientiam
operis. **E**t qualibet ponit in tribus
consistere. **S**apientia inquit cordis in
penitentie peccatorum preteritorum est.
In contemptu presentium comodo
est. **I**n desiderio futuro et premio
Invenisti plane sapientiam: si prio-
ris vite peccata desinas. **S**i huius

seculi de fide a bilia pui pendas. Si e-
ternam beatitudinem toto deside-
rio concupiscas Inuenisti sapientiaz
si tibi horum singula sapiunt pro ut
sunt. **Hec** quidem ut amara et om-
nino fugienda. Ita vero velut ca-
duca et transitoria contempnenda
Illa vero ut perfecta bona totis desi-
derijs appetenda intimi animi quo-
dam sapore diiudices ut discernas.
Hec quantum ad sapientiaz cordis
de sapientia vero oris subditur
sane in hys tribus verbis. **Affluis**
sapientia vel prudentia. **Sit** in ore
confessio proprie iniquitatis. **Sit** gra-
tiam actio et vox laudis. **Sit** etiam
sermo edificationis. **De** opis sapi-
entia dicit sic. **Queram** in opere
triplicem sapientie affluentiam. Ita
puto ego quantum ad opus per-
tinet. **Illum** copiose satis affluere
sapientia quicumque continentem pa-
cienter et obedienter conuersatur
ut videlicet fidelis obedientia: pro-
priam mortificet voluntatem. humil-
continentia: carnalem pariter et se-
culari amputet voluptatem. **Di-**
laris patientia utramque similiter
carnalem et mundiale vtiliter sus-
tineat ad utilitatem. **Hec Berna.**
Et certe ista sapientia melior est quam
vires **Exo. 28.** Quisquis vestrum est
sapiens veniat et faciat quod dominus
imperauit. **Est** enim sapientia mu-
dialis. bestialis et spiritalis. **Pri-**
mam habent ambiciosi et cupidi.
Secundam voluptuosi et lubrici.
Terciam vero virtuosos et solidos. **De**
prima sapientia. **1. Cor. 3.** Si quis
videtur inter vos sapiens: stultus
fiat ut sit sapiens. **Sapientia** enim
huius mundi stulticia est apud de-

um **De** ista loquens beatus **Greg.**
decimo **Moralium** exponens idem
Job. 12. Deridet iusti simplicitas
dicit sic. **Huius** mundi sapientia
est cor machinationibus te gere-
sensuz verbis velare. que falsa sunt
vera ostendere. a que falsa sunt ve-
ra demonstrare. **Hanc** qui sciunt
ceteros superbiendo despiciunt. **Hanc**
qui nesciunt subiecti et timidi in a-
lijs ipsam mirantur. **Hec** sibi obse-
quentibus precipit honoris cul-
mina querere ad epta temporalis
glorie vanitate gaudere. **Irroga-**
ta ab alijs mala multiplicius red-
dere cum vires suppetunt nullis re-
sistentibus cedere cum virtutibus
possibilitas deest. quicquid per ma-
liciam explere non valet. **Hanc** pacifi-
ca voluntate simulare. **Hec Greg.**
Secunda sapientia est bestialis de
qua dicitur ad **Romanos octavo**
Sapientia carnis inimica est deo:
Legi enim dei non est subiecta. **Hanc**
sequuntur voluptuosi qui totam
suam sollicitudinem circa carnis de-
licias procurandas apponunt. **Tercia**
sapientia est spiritalis ad
Coloenses primo. **Imple** aminum
agnitione voluntatis dei in omni
sapientia et intellectu spiritali
Et Jacob i tercio **Rue** de fursum est
sapientia. **Primum** quidem pudica
est deinde pacifica. **Per** primam ex-
cludit sapientiam bestialem. **Per**
secundam mundialem que nunquam
est pacifica. **Sed** semper in turba-
tione et bello. **Hec** ergo sapienti-
a spiritalis sapientia sanctorum
est de qua. **Gregorius** ubi supra
Iustorum sapientia est: nihil per ostē-
tationem fingere. **scilicet** verbis aperire
Q. 7.

106 58

no

123

2

3

vera ut sunt diligere: falsa deuita-
re: bona gratis exhibere: mala li-
tentiis tolerare q̄ facere: nullam
iniurie vltionem querere: pro ve-
ritate contumeliam lucrum puta-
re. **Res iustorum simplicitas deride-
tur.** a mundi sapientibus fatui-
tas reputatur. **Quid enim mudo
stulti? q̄ amissa non querere: pos-
sessa capientibus relaxare: nullā
pro acceptis iniurijs reddere: im-
mo adiunctis alijs bonis patienti-
am p̄bere.** **Hec Gregorius.** **Hec
in q̄ sapientia melior est q̄ vires
a vir prudens magis q̄ fortis.
Prudentia a sapientia in p̄posito
accipiuntur pro eodem.** **Proverb.
14.** **Vir prudens diriget gressus
suos.** **Sed qualiter prudens hoc fa-
ciat bene docet Sen de copia vltorū.**
**Si inquit prudens es: animus tu-
us tribus temporib⁹ dispensetur
Presentia ordina: futura preuide.
a p̄terita recordare.** **Nam qui nil
de p̄teritis cogitat vitam perdi-
dit.** **Qui nichil de futuro premedi-
tatur in omnia incautus incidit.
Sed qualis ista prudentia esse de-
bet docet in eodem libro Seneca:
q̄ nō debet eē nimia. sicut aliqui
desiderant prudentes videri. a sūt
astuti.** **Prudentia inquit immode-
rata callidum facit inimicum at-
tentum semper aliquid timētem
aliquid requirentem. astutia ple-
num versipellem. simplicitatis in-
micum. cōmentatorem culpārum
a vt postremo a cūctis vno nomi-
ne malus homo vocetur.** **Pruden-
tia perfecta nec obtusum habz in
se aliquid nec versutum.** **Hec Se-
neca** **Vbi plane patet q̄ cui p̄u-**

dentia debet adiungi simplicitas
iuxta doctrinam saluatoris **Mat-
is.** **Stote prudentes sicut serpen-
tes a simplices sicut columbe.**
**Vbi notandum q̄ triplex ē pru-
dentia serpentis in bono quā nos
ouem⁹ imitari.** **Prima est s̄m Je-
ronimū. q̄ totum corpus p̄ salute
capitis exponit quo caput inuo-
luit.** **Isto modo nos p̄ capite nos-
tro x̄po nos a nostra exponere de-
bem⁹ a p̄pter honorez dei iniurias
sustinere: tam in corporib⁹ q̄ in
rebus.** **Secunda prudentia serpe-
tis est q̄ obturat aures suas ne
audiat incantantes** **Querūt enī
incantatores venena que i capiti-
bus serpentum sunt ad medicamē-
ta inde cōficienda** **Serpens hoc p̄-
sciens caput suū iter spicas cor-
poris inuolutum abscondit a vna
aurem applicat ad petram a aliā
cum cauda obturat.** **Sic nos mo-
lenter facere cōuenit.** **Incantatores
sunt mali homines a corrupti alli-
ciētes nos sub specie amicitie ad
vicia mūdi vel carnis malis sug-
gestionibus a exemplis pueris.**
**Nos ergo quādo tales incantant su-
periorez p̄tem rāōnis tam q̄ vnā
aurem x̄po petre diūgam⁹ p̄ma
ad Cōi. q̄to.** **Et inferiore obtu-
rem⁹ cauda cogitāōne finis nos-
tri quasi cauda corporis vitē ne
ne illi qui blande a leniter volup-
tates nobis suggerūt ad cōsēsum
pertrahāt.** **Tercia prudentia serpe-
tis est q̄ pellem veterem deponit**
**Quādo enim senescit a squamis
a putredine corp⁹ suū grauari
sentit: transier per angustum fora-
men alicuius petre. vbi pellem**

veterē omnino relinquet Et sic re-
 nouatur et sanat. **Petra** sicut pri-
 us cristus est. **Foramina** multa
 sunt illius plurima vulnera. **Cum**
 ergo veterem nostram conuersa-
 sionem corruptam et ab homina-
 bilem deponere volumus deuota
 contemplatione et recordatione
 passionis cristi per ista foramina
 transeam? **Ex. 33.** **Donā** te in fo-
 ramine petre et protegam te dexte-
 ra mea **Et Canē. 2.** **Veni** columba
 mea in foraminibus petre **Et bene-**
 dicit **Stote** prudentes sicut serpen-
 tes **Non dicit** **Stote** pungentes vel
 venenum emittentes **Sed estote**
 prudentes tantū. **Non enim est** cre-
 atura ita mala at pessima quin in
 aliquo instruat homines ad bene
 viuendum **Ephe. 2.** **Deponite** vos
 scdm pristinam conuersationem
 veterem hominem qui corrumpit
 scdm desideria erroris. **Duo tamen**
 requirunt ad hoc q serpens i fora-
 mine pellem deponat. **Foraminis**
 angustia siue subtilitas. **Si enī** la-
 tum esset sine difficultate transiret
 et pellem veterem secum portaret
Secundo requiritur stabilitas. **Ni-**
 si enī esset stabile foramen pel-
 lem ferret q pellem ibi relinque-
 ret **Isto modo** si velimus pellez ve-
 teris conuersationis deponere oportet
 arctam et angustam viam penite-
 tie petransire **Et hoc nō** quomodo
 cumq sed in stabili proposito vi-
 tam nostram in melius commutā-
 di. **Nihil enim** magis est contra-
 rium prudentie q instabilis muta-
 bilitas **Vnde Seneca** **Si** prudenti-
 am amplecteris ubiq idem eris et
 pro vt rerum ac varietas temporis

erigit. **Ita a te actōnem** edes tem-
 porū ne te in aliquo mutes sed po-
 tius aptes ac **Lectio septua-**
gesima quinta

Audite q reges et intelligite
Discite iudices finium ter-
re **Cū** finis et perfectio sa-
 pientie sit hominem dirigere ad se
 ipsum et alios virtuose regendū
 et hoc maxime ad reges iudices et
 prelatos pertineat et iam declara-
 tum sit q sine sapientia non pos-
 sunt esse iusti nec sine iusticia sa-
 pientes. **Concludit** h spiritus sac-
 tus ex omnibus precedentibus is-
 tam persuasionem **Audite ergo** re-
 ges et cetera quasi diceret. **Vos es-**
tis qui sapientiam et iusticiā sub-
 iectis vestris administrare tenemi-
 ni. **Sapientia** vero sine disciplina
 haberi non potest **Ergo.** **Audite** re-
 ges et principes et intelligite. **In**
Psalmo **Et nunc reges intelligite**
erudimini qui iudicatis terram.
Per-suadet q spiritus scs i hoc tex-
 tu quatuor scilicet humilitatez ad
 discendi. **Audite reges.** **Subtilita-**
tem aduertēdi **Intelligite.** **Audi-**
tatem inquirendi **Discite.** **Seueri-**
tatem exequēdi **Iudices finium**
terre. **Dicit ergo** sic litteraliter or-
 dinando sententiam. **O reges** id
 est quicumq prelati audite aure
 corporis quia **Ecclesiastici sexto** **Si**
dilereris audire: sapiens eris. **Et**
 hoc est tibi rectori satis vtile cum
 sis rex. quia **Ecclesiastici decimo.**
Rex insipiens perdet populum su-
 um. propter quod signanter **Sal-**
omō cum rex constitueretur a do-
 mō peñt **Parali. 1.** **Da** m dñe sa-
 piētā et intelligētā vt egredia corā
 R. 3.

populo tuo a ingrediar. Sed quia
 nō sufficit aures percipere nisi con-
 apiat a mente. Ideo subdit in-
 telligit: quia Prouerbiorū p̄mo
Audiens sapiens sapientior est
 a intelligens gubernacula possi-
 debit. Et iterū vos iudices finium
terre id est vos iudices geneales
 quia quāto maior est vestra iuris-
 dictio tanto maior requiritur in
 vobis iusticie dilectio ysa. primo
 discite benefacere: quia hoc suffi-
 cit. Primo ergo in hac littera re-
gibus p̄suadet humilitas ad di-
scendi. Vnde dicitur. Audite ergo
reges. Cum enim nulla v̄tus no-
 bis inuascitur neq; moralis secu-
 do Ethico 2: neq; intellectualis t̄-
 cio de anima: eo q; anima ē sicut
 tabula nuda ac. Reges vero sum-
 me v̄tutibus indigeant. Et iterū
Auditus sit sensus multum disci-
plinabilis. Iuxta illud. Altius im-
mutant animū demissa p̄ aures.
Ergo audite reges. Iudicium. 4.
Audite reges: aures percipite
principes. Omnem enim reges de-
cet sume deum colere a legem dei
scire. Vnde Deuteronomij decimo
septimo. Lex moysayca precipit
hic. Postq; sederit rex in solio reg-
ni sui describet sibi Deuteronomij
legis huius in volumine accipies
exemplar a sacerdotibus leuitice
tribus. a habeat secum. legetq;
illud omnibus diebus vite sue:
ut discat timere dominū deum su-
um a custodire verba a cerimoni-
as q; in lege eius precepta sūt. Et
ideo in coronatione regis priusq;
benedictio vel consecratio sup eū
fiat. Ita tria faciet iuramēta sub

forma. In xpi nomine promitto
 hec tria populo cristiano michi
 subdito. In primis me preceptu-
 rum a opem pro viribus impensu-
 rum: vt ecclesia dei a omnis popu-
 lus cristianus veram pacem nos-
 tro arbitrio in omni tempore ser-
 uet. Aliud Vt rapacitates a o-
 nes iniquitates omnibus grabi-
 bus interdiciam. Tertium: vt
 in omnibus iudicijs equitatem
 a miā p̄cipiā: vt in a vobis indul-
 geat miā suā deis a misericordi-
 de. Ecce q; secura ofcia p̄t talis vi-
 uere: q; h; sub se q;si infinitū pplm
 regē: cū hec ea seruare in rebelli gē-
 te a falsa sit sume difficile. Nō em̄
 ad ludū: nec ad hono: ē tū nec ad
 ocū: h; ad periculū: sollicitudinē a
 sumū: negociū est v̄tē? Postq;
 at p̄dicta rex iurauerit d̄s sup
 eū q;busdā orōib; Metropolitan⁹
 inūget ei man⁹ de oleo s̄ficato a
 postea pectus a scapulas compa-
 gesq; brachiorū. Et tandē de oleo
 eodez fiet cur sup caput eius pos-
 tra de crinate cur oracōib;: pos-
 tra ab ep̄is accipiet ensē. a cur
 esse totū regnū sibi fidelē ad regē
 dū sciat eē omen datū dicēte Me-
 tropolitano: si tū solennitatē faci-
 at Accipe gladiū p̄ man⁹ ep̄o: si
 cet indign⁹: vice tū a auctoritate
 ap̄loꝝ ofsecus t̄regaliē impositi-
 nē benedōnis officio In defensi-
 onē scē dei ecclesie ordinatum. Et
 esto memor de quo ps. p̄phetavit
 dicēs Accinge gladio tuo sup fe-
 mur tuū potētissime: vt p̄ eū. vi-
 eq̄tatis exerceas: molez inq̄tatis
 potēte destruas a sanctā dei eccle-
 siam: eiusq; fideles propugnando

pte gas nec min⁹ sub fide. falso s
 q̄ dñi nois hostes exereis ⁊
 destruas viduas ⁊ pupillos dem
 ter adiuues et defēdas. Desolata
 restaures ⁊ restaurata conserues.
Vlscaris iusta. Cōfirmes bene
 disposita quatenus hec agendū v̄
 tutum triumphator glorioſ⁹. Jus
 ticięq̄ cultor egregius cum mun
 di saluatore cuius tīpum geris in
 nomine sine fine merearis ēgnāē
Cum accinctus fūit ense accipiet
 armillas sinceritatis et sapiencie
 diuineq̄ triumphationis iudiciū
 quibus intelligas omnes operati
 ones tuas cōtra hostes visibiles
 posse esse munitas. Deinde accipiet
 pallium. Et postea coronabit. **P⁹**
 illa accipiet anulum. Deinde scēp
 trum ⁊ vltimo virgam. Coronat⁹
 ergo episcopos ofauletur a quibz
 choro canente **Te deum laudam⁹**
 ad solium regale duciē **Metropoli**
 tano dicente. **St**a et retine animo
 do locum quem huc vsq̄ paterna
 successione tenuisti hēditatio iudi
 cio tibi delegatum per auctoritatē
 dei omnipotentis et presentem tra
 ditionem nostram atq̄ omnium
 episcoporum ceterorumq̄ dei seruo
 rum. Et quanto clerum sacris alta
 ribus propinquorem prospicis
 tanto ei potiore in locis congru
 is hōnorem impendere memineris
 quatenus mediator dei ⁊ hominū
 te mediatorē cleri et plebis in
 hoc regni solio confimet et in reg
 num eternum faciat regnare ihes⁹
 cristus dominus noster rex regū
 ⁊ dominus dominantium. **Letani**
 et alie multe oationes dicuntur q̄
 omnes eum declarant debere esse

cultorem iusticie ⁊ fidelē celatorem
 que sine doctrina sapientum ereq̄
 n̄ potest. Et ideo eis signanter dicit
 sub figura **Montes israel** audite
 verbum domini. Non solum autē
 isti in sacra scriptura reges dicun
 tur: sed etiam clerici qui se ⁊ alios
 bene regunt. Sicut haletur duode
 cimo questione prima duo sunt
 geneā. Et ad hos dici potest. **Audi**
 te reges. Et p̄ma **Petri secūdo** Vos
 estis genus electum regale sacz
 dotium gens sancta ⁊ populus ac
 quisionis. Sed caueant ne de eis
 verificetur quod dicit **Silbertus**
 de **Tornato** in quodam sermone.
Vos estis inquit genus electum:
 seruale sacerdotium: gens prophā
 na: populus perditionis. **RS** ab
 sit. **Secūdo** persuadet scilicet regi
 bus ⁊ prelatibus non solum humili
 tatem ad discendi sed etiam subtili
 tatem aduertendi. **Vnde** dicit in
Ps. Intelligite insipientes i popu
 lo ⁊ stulti aliquando sapite. **Intel**
 ligere est quasi intus legere hoc ē
 ponderare ⁊ recordari ac memoriē
 retinere. quia legere ⁊ non intelli
 gere est negligere. Sed grauitē
 conqueitur **Psalmista** dominus
 de celo prospexit sup filios hominū
 vt videat si est intelligens aut re
 quirens deum. Et sequitur **Omnes**
 dedinauerunt simul inutiles facti
 sunt etcetera. **Tercio** suadet spi
 ritus sanctus rectoribus: guberna
 toribus ac iudicibus aliorūm aui
 ditatez inquirendi cum dicit **Disci**
te Prouerborum sexto Vade ad
 formicam o piger et considera vi
 as eius et discē sapientiam. Et ideoz
 petiuit **Psalmista** Da m̄ intellectū
 R. e.

14

vt discam mandata tua. Et iterum
Machei vnde dicitur **D**iscite a me: quia
 mitis sum et humilis corde et inue-
 niatis requiem animabus vestris. **R**uan-
 tam aviditate inquirendi habu-
 erunt principes antiquitus circa
 sapientiam patet specialiter de **A**l-
 lexandro magno: qui per patrem
 suum **P**hilippum regem Macedo-
 nie discipulus **A**ristotilis tradit?
Cui **A**ristotili **P**hilippus mori **A**l-
 lexandro nato hanc epistolam
 destinavit. sicut narrat **A**ulus
 Gellius libro nocturnum adiacentium.
Et habetur in forma ut sequitur
Philippus **A**ristotili salutem di-
 cit **F**iliū michi genitū scito. **Q**uo
 equidem diis habeo referre grati-
 am: nō tam proinde quia natus ē
 quā pro eo quod eum nasci contigit te-
 poribus vite tue. **S**pero enim for-
 te ut educatus: eruditusque a te di-
 gnus existat et nobis et istarum re-
 rum successione. **V**ult ergo dice-
 re: quod per doctrinam **A**ristotilis et
 educationem speravit filium suū
 fieri dignum filiatione regis. et re-
 gla successione in regno. **D**e stu-
 dio vero **A**lexandri magni scribit
Alexander nequā libro suo de natu-
 ris rerum sic. **A**lexandrum **A**res-
 totilis discipulum fuisse Macedo-
 nem certum est. **C**uius causa logi-
 cam elaboravit: tam sedulus aut
 naturarum indagator extitit **M**a-
 cedo: ut in vase vitreo in mare mis-
 sus naturas et consuetudines pi-
 scium deprehendit **G**allum enim
 secum habuit: ut super diluculo
 certificaretur per gallicantum. **E**t
 in vase dicto didicit quomodo in-
 fidie damnestine preparande sunt

super hostes in re militari dum ex-
 ercitus piscium contra alios insur-
 gere conspexit. **O**rdinavit etiam
 sicut narrat **P**linius aliquot mi-
 lia hominum: qui in tota **A**sia et
Grecia vacarent armentis aliis
 rebus: piscinis: vinariis: ne quid
 vel quā gentium ignoraretur.
Quicquid vero illi experiebantur
Aristotili summo viro sine mora in-
 notuit. **Q**uos **A**ristoteles per unam
 diem quinquaginta fere volumina
 illa preclara de animalibus con-
 didit. **H**ec **P**linius. licet apud
 nos non nisi decem et novem habe-
 antur. **P**atet ergo istius aviditas
 ad discendum. **N**os autem non mo-
 uemur eadem tanta curiositate scru-
 tari: sed a simili ea que ad dei cul-
 tum et bonos mores pertinent solū
 modo studio cōsimili persequari
Augustinus decimo nono de civi-
 dei capitulo sexto. **I**gnorantia iu-
 dicis vel principis plerumque est
 calamitas innocentis et **B**aruch
 tertio. **D**isce o princeps ubi sit sa-
 pientia: ubi prudentia: ubi sit in-
 tellectus et virtus: ut scias simul
 ubi sit longitudo vite et vir-
 tutis: ubi sit lumen oculorum et par-
 tibus. **V**ltimo persuadet gubernatori-
 bus aliorum severitatem exequē-
 di illud quod iustum est cum di-
 cit. **J**udices finium terre. **M**orali-
 ter mali dicuntur fines terre. et in
 illos debent iudices severitatem
 exercere. **V**nde de iudice dicitur
 ad **R**omanos decimo tertio. **D**eus
 enim minister es in vindictam: et
 vindex in iram ei qui malum agit
Deuteronomij decimo sexto. **J**udi-
 ces et magistrus constitues in omnibus

portis tuis ut iudicet populi tuum iusto iudicio nec in alteram partem declinent. Non accipias personam nec munera quia munera excecant oculos sapientium et mutant verba iustorum. Quia in re notandum est ne ad proferendam sententiam nunquam precipites esse debeamus ne temere indiscussa iudicemus ne quilibet mala audita nos moueat ne passim deum sine probatione credamus.

Debete 1 Co. 16.
Aures vos qui continetis multitudinem et placetis vobis in turbis nationum quoniam data est a domino potestas vobis et virtus ab altissimo: qui interrogabit opera vestra et cogitationes scrutabitur. Postquam spiritus sanctus inuitaliuit ad amorem sapientie Reges iudices et prelatos generaliter. Dic dirigit inuitaliuit spem ad reges atque iudices malos specialiter. Unde postquam inuitaliuit per amabilem informationem hic inuitaliuit per rationabilem comminationem. Et circa hoc duo facit. Nam primo prophetat eis penam. Secundo reprobat eorum culpam. Secunda pars ibi. Quoniam cum essetis ministri regni. Et circa primum tria tangit contra iudices et ministros rectores. Primo status eorum celsitudinem. Secundo actus eorum ingratitude. Tercio pene eorum certitudinem. Secunda pars ibi. Quoniam data est vobis potestas a deo. Tercia pars ibi. Qui interrogabit. Dicit ergo primo sic. Prebete aures scilicet ad discendum sapientiam et mores bonos. Proverbi 4. Fili mi

attende sapientiam meam: prudencie mee inclina aurem tuam: vos qui continetis multitudinem. Non dicit vos qui regitis multitudinem nec docetis: sed continetis. q. d. Vos qui dominium queritis: non fructum in subditis vestris. Contra quales loquitur Apostolus Petri. 4. Non ut dominantes in deo: sed forma facti gregis ex animo. Prebete inquam aures: non unam tantummodo sed duas: scilicet cordis et corporis. Luc. 8. Qui habet aures audiendi audiat. Prebete ergo aures: non accommodate: non vendite. Aures enim sapientie accommodant qui tantum ad horam doctrine vacant. Contra quales prima Thimothei quarto. Attende tibi et doctrine. Et parate. Dec meditate. In his esto. Vn Seneca epistola octuagesima facta. Non cum vacaueris philosophandum est: omnia alia negligenda sunt ut huic assideamus. Cum nullum tempus satis magnum est. Et si a puericia usque ad humani cuius terminos vita producat: non multum refert: utrum dimittas philosophiam an intermittas. Et ideo prebete aures vestras: non accommodate vel vendite. Aures suas vendunt qui discunt propter vanam gloriam. Vendunt enim iudices aures receptores munerum quod nichil audiunt de causis pauperum donec munus aduerit. Mic. 3. Principes eius muneribus iudicabant. Prebete ergo aures vos qui continetis multitudinem et placetis vobis: non deo. Quia secundum Aug. super Ps. Ad te leuaui. Qui sibi placet deo displicet in turbis nationum id est multitudinem subditorum et auditorum et non in

126

2.4

bonitate eorum quod est contra do-
 ctrinam Sapiientis Ecclesiastici.
16 Non iocunderis in filiis impijs
si multiplicentur Non sic sibi pla-
cuit Johannes Canonica sua ter-
cia Maiorem horum nemo habet
gratiam: quod ut audiam filios in ve-
ritate ambulantes Sic ergo exprimit
status eorum celsitudinem. Conse-
quenter subiungit eorum ingrati-
ditatem et dicit sic. Quoniam data
est a deo potestas vobis etc. Illa
est magna ingratitude quando ho-
mo de beneficijs a deo receptis de-
um impugnat. Unde tales cum
ideo receperint potestatem: ut sub-
ditos gubernent ad honorem dei
ipsum expoliant. et in ipsis deum i-
honorant. Data est inquit vobis
potestas non vendita quasi diceret.
Gratis accepistis gratis date Ma-
thaei. 10. Et hoc a domino: quia Jo-
hannis decimonono. Non haberes
in me potestatem nisi datum tibi
esset de super. Et virtutem scilicet
cohercendi malos et puniendi te-
os qui interrogabit opera vestra
Eccle subiungit pene eorum certitu-
ditatem in iudicio generalis: quando
deus non interrogabit hominem
tantum: sed opera que testificabu-
tur contra hominem Johannis. 4.
Opera que ego facio testimonium
phibent de me. Et non solum ope-
ra: imo cogitationes scrutabitur
Sapientie primo. In cogitatio-
bus impij interrogatio erit. Pre-
betate inquit aures. Tria xps exigit
ut ei preteamus cor: manus et au-
res. Cor ad diligendum Prover-
bio. 23. Prete fili mi cor tuum mi-
chi Manu ad testimonium perhi-

bebuz Ecclesiastici. 23. de Saule.
 le. Testimonium perhibuit in co-
 spectu dei et xpi. Aures ad audien-
 dum ut hic et Johannis sermo. Pre-
 betate aures et videte Sed est modo
 de modernis nobilibus: sicut de Al-
 bane narrat Aristoteles secundo
 de animalibus ca. secundo. Est enim
 animal magnitudine cervicis co-
 tra consuetudinem omnium ani-
 malium habens fel in aure simile
 felli hominis et amari valde. Un-
 de est animal magne ire et magne
 ferocitatis. Sic multi potentes et
 magni cum tanguntur verbo dei:
 vel cum generaliter contra pecca-
 ta predicatur. In quibus cum se re-
 os sentiunt statim amaricantur et tur-
 bantur. Habet enim fel in aure cor-
 dis: quorum vnicuique dici potest il-
 lud Actuum octavo. Non est tibi
 pars neque fors in simone isto. In
 felle enim amaritudinis et obliga-
 tione iniquitatis video te esse.
 Notandum quod licet prelati sit ma-
 lus et subditus bonus et sanctus
 quod diu tamen prelatus toleratur
 ab ecclesia: maiorem debet habe-
 re honorem et reuerentiam quam sub-
 ditus propter tres rationes. Pri-
 mo: quia prelatus gerit vicem dei
 Unde deus in ipso specialiter hono-
 ratur. Et hoc semper debet anima-
 re subditum ad honorem sui pla-
 ti. Secundo: quia est persona pb-
 lica. Unde in ipso honoratur res-
 publica et bonitas ecclesie: quod ma-
 ior est quam bonitas singularis perso-
 ne. Et ideo consueverunt prelati
 personaliter dicere illud quod in
 fine horarum dicitur per defunctis: quia
 verbum et oratio prelati est quasi oratio

multitudinis. Et iteo videtur meli-
or ceteris partibus quod oratio singula-
ris persone. Tercio: quia prelatio
se habet ad virtutem: sicut causa
efficiens in alijs virtuosjs. Vñ ip-
sa prelatio honorabilis est: etia-
in persona indigna. Dicit enim
Philosophus. 9. Ethicor. Digni-
us est alijs causam virtutis existe-
re: quod in se tantum virtuosum esse.
Letio septuagesima septima.

Quoniam cum essetis mi-
nistri regni illius non rec-
te iudicastis: neque custo-
distis legem iusticie: neque ser-
uistis legem dei ambulastis. // In-
ter-
ditio Salomonis in hac parte est
refellere et arguere peruersos iudi-
ces et iniquos prelatos. // Postquam
spiritus sanctus declarauit malo-
rum iudicium futuram pena. Sic
accusat et ppatat future pene cau-
sam. Et circa hoc sic procedit. Pri-
mo ostendit: quod mali iudices: do-
mini et prelati sunt veraciter iusti-
cie debitores. Secundo ostendit
in quibus sunt iusticie transgres-
siones. Secunda pars ibi. Non iudi-
castis. Primū declarat sic. Omnis
minister obligatur ad ministeri-
um pro quo facit pactum cum do-
mino suo. Sed omnis iudex: prela-
tus et superior facit pactum cum
deo: vt sit minister regni hoc est gū-
bernacionis ecclesie sub deo. Ergo
omnis talis obligatur ad hoc mi-
nisterium prima ad Corinthios
decimoratio. Diuisiones ministre-
tionum sunt hoc est. Diuerse perso-
ne in ecclesia ad diuersa minist-
teria obligatur. Item autem domi-

nis et istam obligationem sibi im-
properat: cum dicit. Quoniam cum
essetis ministri regni illius? Ex quo
manifeste concluditur: quod fuerunt
iusticie debitores. Omnis enim
rex et quicumque est sub eo est iusticie
debitor: et omnes sunt ministri reg-
ni dei id est ecclesie prima ad Cho-
rinthios cap. quarto. Sic nos exis-
timet homo vt christi ministros. et
dispensatores ministeriorum dei. Et
sic per consequens omnes minist-
ri regni dei sunt. et debitores ius-
ticie quod est propositum. Secundo
ostendit: quod sunt transgressores ius-
ticie. et hoc propter tria. Primo
quia male iudicauerunt reos. Se-
cundo: quia iniuste spoliauerunt ius-
tos. Tercio: quia male regulave-
runt seipsos. // Quantum ad pri-
mum dicit. Non recte iudicastis.
Quantum ad secundum dicit. Ne-
que custodistis legem iusticie. Rū-
tum ad tertium dicit. Neque ser-
uistis legem dei ambulastis. Dicit
ergo eis primo sic. Non recte iudi-
castis. Hoc autem fit quadrupli-
citer: sicut docet beatus Gregorius
in Omelia. et habetur in canone
vndecimo questione tertia. Qua-
tuor. Quatuor modis humanum
iudicium peruertitur: scilicet timi-
ditate: cupiditate: offensione et
affectione. Nec est sententia. Sed
ista sunt verba. Quatuor inquit
Gregorius modis iudicium hu-
manum peruertitur. Timore dum
metu potestatis alicuius veritate
loqui pertimescimus. Cupiditate
dum premio ius alicuius corrum-
pimus. Odio: dum contra quem
libet aduersarium molimur. Amore

121

Quatuor modi iudicium

dum amico vel propinquo contē-
 dimus prestare auxiliū. **Judicāt**
 etiam non recte quidam propter
 personarum acceptionem quidā
 propter debiti ordinis pretermissi-
 nem quidam propter personarum ac-
 ceptionem. **Contra q̄s. Deutro. p̄**
mo. Ita parū audietis ut mag-
 num nec accipietis cuius q̄ perso-
 nam q̄ dei iudicium est. **Vnā le-**
 gem istaz omnes iudices attēde-
 rent. **Quoniam** dei iudiciū faciunt
Vnde illi facere debent q̄ deum
 velle facere si ibi esset credūt. **Alij**
 non recte iudicant propter per-
 sam intensionem. **Intendunt** enī
 quidam remuneratiōem tempa-
 lem vel in fama vel in pecunia. **Cō-**
 tra quos loquitur beatus **Grego-**
 et habetur in **Can. vndecimo q̄sti**
oē. 3. Qui recte. Qui recte inquit
 iudicat et premium remuneratio-
 nis expectat fraudem in deum p-
 petrat quia iustitiam quam gra-
 tis impartiri debuit acceptione pe-
 cunie vendidit. **Bonus** male vtunt
 qui pro temporali lucro iuste iudi-
 cant. **Tales** quippe ad veritatem
 non iusticie defensio sed amor pre-
 cij prouocat. **Quibus** si spes mim-
 mi subtrahitur confestim a iusti-
 cie defensione discedunt. **Hec Gre-**
gorius. Si ita est q̄ iudex propter
 munera iusticiam faciens damp-
 natur. **Quid** fiet de illo iudice qui
 propter munera iniusticiam iudi-
 cabit. **Tercio** sunt quidam qui nō
 recte iudicant propter ordinis de-
 biti pretermisionem. **Detemus** e-
 nim quicūq̄ sumus in superiori q̄-
 du positi primo iudicāe nos ipsos
 et postea alios considerantes nos

esse homines et nō deos aut domi-
 nos **Secūdo. Corint̄. vndecimo**
Si nosmetipsos diiudicemus nō
 vtiq̄ iudicemur. **Rualis** autem
 debet esse qui debet alios iudica-
 re bene et iuste declarat **Ambō**
 sius super psalmum **Beati** imma-
 culati. **Et** habetur in **Canone. 3.**
 questione septima. **Judicet. Judi-**
 cet inquit ille de alterius errore q̄
 non habet quod in seipso cōp̄n-
Judicet ille qui nō agit eadem q̄
 in alio putauerit puniendā ne cū
 de alio iudicat in se ferat sententi-
 am. **Et** iudicet ille qui ad pronūci-
 anduz nullo odio nulla offensio-
 ne nulla leuitate ducatur. **Et** post
 pauca. **Bonus** iudex nichil ex ar-
 bitrio suo facit nec ex domestice vo-
 luntatis proprietate sed iuxta le-
 ges et iura pronunciat et satis et
 statutis iuris obtemperat non in-
 bulget proprie voluntati nichil pa-
 ratū nichil p̄meditatur de domo p-
 fert sed sicut audit ita iudicat et
 sicut se habet natura discernit ob-
 sequitur legibus non aduersatur
 examinat cause merita nō mutat
Hec ibi. **Sequitur.** Neque custo-
 distis legem iusticie **Vbi** ostēdit
 eos fuisse transgressores quia in-
 iuste spoliauerūt iustos **Iudex** qui
 male iudicat frequenter iustum
 a bonis suis spoliat. **Et** sicut dicit
 doctores concorditer. **Siue** tulerit
 iniquam sententiam ex certa ma-
 licia. **Siue** ex iuris ignorantia te-
 netur ad restitutionem. et ad to-
 tum intere esse parti lese nisi possit
 inducere illū p̄ q̄ iudicauit iuste
 ad satis faciēdū parti lese. et idē intelli-
 gitur de iudice ordinario l' delegato

M
ad satisfaciendam parti lese. Et
illud intelligitur de iudice ordina-
tio vel delegato vel sponte se inge-
rente vel acceptante gratis delega-
tionem suam. Si vero aliquis iu-
ris ignarus foret compulsus ad
iudicandum a petere consilium a
iurisperitis a apponeret diligenti-
am quam posset ad bene iudica-
dum. Tal licet ferret iniquam sententi-
am non tenetur ad restitutionem.
Sed si fuerit negligens in petendo
consilium a iurisperitis cum eos
posset habuisse tenetur ad restitu-
tionem. Aliud est h notandum
q sicut dicitur extra de sententia a
remissione iudicialia in nouellis
Innocentij. Cum eorum. Si iudex
ecclesiasticus ordinarius vel dele-
gatus contra conscientiam a ius-
ticiam in grauenen partis in iu-
dicio alterius quicq fecerit p ge-
tiam vel per sortes ab executione
officij p animum nouerit se suspen-
sum ad estimationem litis parti
quam leserit nichilominus con-
demnandus. Et si durante suspen-
sione ingerit se diuini: irregularis
est. a cum eo solus papa dis-
pensat. Nec ibi. Et ideo illi qui cu
iudicibus tractant vel consilian-
do: vel supplicando: vel informando
bene sibi cauere debent: ne sint ca-
quate iudex a veritate dedinat: vl
ppter eorum consilium vel preces
vel suggestiones: quia alias gra-
uiter peccant. a ad restitutionem
parti lese faciendam tenentur. Et
ideo quid sit a iudice rogandum
docet Tullius tercio de officijs ca-
pitulo. ii. Predarum a maiorib?
accepimus morem rogandi iudi-

tem si eum morem tenerem? que
salua fide facere posset. Nam si om-
nia faciēda sunt que amici volūt
non amicitie tales: sed coniurati-
ones putande sunt. Ad hoc autēz
q iudex lege iusticie teneat ista
tria custodiat scilicet exquisitam
cause discussionem: facilis credu-
litatis exclusionem a deliberate se-
tentie prolationem. De primo a
secundo Job vice simonono. Cau-
sam quam nesciebam diligentis-
sime inuestigabam. Super quod
dicit Gregorius decimonono Mo-
ralium capitulo decimosexto Maio-
ra crimina tarde credenda sunt cu
audiuntur. a sunt citius punien-
da cum veraciter cognoscuntur.
Facilitas enim credulitatis per-
uersum facit dare iudicium. sicut
patet de Phutifare principe mili-
tis Pharaonis Genesis decimo-
nono. Rurumis credulus verbis
coniugis innocensem Joseph car-
teri mancipauit. De forma discuti-
endi causas in iudicio exemplum
habemus de domino deo nostro:
qui tamen omnia nouit vt deus
Genesis decimo octauo. Clamor
inquit dominus Sodumorum a
Gomorreorum multiplicatus est
a peccatum eorum aggrauatum
est nimis: descendam a videbo
vtrum clamorem qui venit a me
opere compleuerint an no est ita
vt sciam. Quod exponens Magi-
ster in historia scolastica dicit sic.
Hoc exemplum xpus ihesus reli-
quit nobis quasi diceret. Mala
hominum no ante credatis q pro-
betis. Inde est q iudex crimē sibi
soli notum punire no potest. Nec

ill e. Secundo habemus iteratū ex
emplum ad idem. **Johā. octauo.**
Quam diligenter cristus excussit
causā mulieris quā scribe et pha-
risei de adulterio accusabant. Pri-
mo enim inclinans se deorsum di-
gito scribebat in terra. Et rursum e-
rigens se dicit eis Quis vestrum
sine peccato est etc. Et iterū scribebat
in terra. Ecce quod morosus fuit ante
quod voluit sententiare et quod diligēt
causam mulieris discutit. Quid autē
scribebat ex sacra scriptura ex p̄s-
sum non est dicunt quidam quod il-
lud idem scripsit quod eis respondit
Qui sine peccato est vestrum etc. Glo-
sa dicit quod scribebat peccata eorum
ut quilibet legēt sua. Dicit Amb^o
Et est ibi in glosa interlineari. Quod
scripsit nisi illud propheticū. Ter-
ra terra absorbe hos viros ab dica-
tos Hieronimus in quadam epis-
tola ad Hyēneū. videtur velle quod
scripsit. Terra terram accusat. In
hīs ergo exemplis cristi patz doc-
trina omnium predictorum trium
sine quibus iustuz iudicium esse
non potest. Ad hoc enim quod iudici-
um sit actus iusticie tria exiguntur
Primo quod procedat ex inclinatioe
iusticie. Secūdo quod procedat ex au-
toritate. Tercio quod featur scdm ra-
tionem prudentie. Quia si sit con-
tra rationem iusticie dicit iudici-
um peruersum vel iniustum Si sine
autoritate. Dicitur iudicium vsui-
patum. Si sine ratioe prudentie
in cause examinatioe. Dicitur iu-
dicium temerarium. de imparato-
re Theodosio et beato Ambrosio
legit noō libro historie triperite
notabilis ē historia que narra-

capitulo decimo quarto. Cum enī
apud Thessalonicam quidam iu-
dices fuissent lapidati. Indigna-
tus Theodosius omnes passim i-
terim iussit non precedente exami-
natione iudicij vt septem milia ho-
minum interficerentur. Post hec
venit imperator apud mediolanū
vbi preerat Ambrosius. Cumq;
in die solemni imperator in eccle-
siam ingredi voluisset. foris ad ia-
nuam Ambrosius eum prohibu-
it et grauissimis obiurgatioib;
eum arguit et inter alia dicit sibi
sic. Quam inquit penitentiaz oste-
disti post tautas iniquitates que
re ibi residuū. Tercio accusat
spiritus sanctus malos iudices de
hoc quod male regulaeunt seipfos
Neq; scdm voluntatem deiambu-
lastis Ad Romaos duodecim. No-
lite conformari huic seculo sed e-
formamini in nouitate sensus
vestri et probetis que sit voluntas de-
i bñplacens et perfecta. Nō enim
debent se conformari seculo sed sta-
re pualite i rationis iudicio vt fac-
ti sint in se ipsis qui habent alios
ex officio sacrificae ad Thessaloni-
censes quarto. Hec est enim volū-
tas dei sanctificatio vestra vt ab-
stineatis vos a fornicatioe vt sci-
at vnusquisq; vas suum possidere
in sanctificatione et honore non
in passionibus de siderij sicut gen-
tes que ignorant deum

Lectio septuagesimo octaua

Hortende et cito appa rebit
vob qm iudiciū diuissimū
i hīs q p̄sūt fiet. Erguo
em ceditē mīa. Potētes at potē
tormēta patiēt. Dedātis causis

in sanguinem ante q̄d venit dies do-
 mini magnus et horribilis. **Veni**
 et ergo horrende // **Secundo** veni
 et cum excussione corporis quia
 cito id est repente Ille qui venit ex
 iopinato dicitur venire cito q̄tum
 cumq̄ expectauerit veniendo In
 rei veritate cristus morose eos ex-
 spectat et ipsi sua mora abutunt̄
Et cum dixerint pax et securitas
 tunc repentinus superueniet eis in-
 teritus. 1. **Thimothei secundo** Qui
 a in psalmo. Viri sanguinum et
 dolosi non dimidiabunt dies suos
Apoca. 22. Ecce venio cito et merces
 mea mecum ē reddē vnicuiq̄ sc̄d̄
 opera sua. Quare non est populus
 ita deuotus vt olim. **Responso** Jo-
 cularum. tūc fuerunt promoti p̄
 mores et scientiam **Punc** propter
 obsequia et pecuniam **¶** **Tercio**
 veniet euidenter cum declaratioe
 vigoris quia tunc videbunt filius
 hominis venientem in nube cum
 potestate magna **Luce. 21.** Verū
 est q̄ non habet modo deum pre o-
 culis et ideo nō apparet eis. Dicūt
 enim cum pharaone **Ezo. 4.** Quis
 est dominus vt audiā vocem ei⁹
 et dimittā israhel. **Nescio** dominū
 et israhel non dimittam. **Sed** tūc
 manifeste se ostendet eis **Abacue**
secundo Adhuc visus procul et ap-
 parebit in finem et non metietur
 si moram fecerit expecta eū quia
 veniet vobis et nō tardabit. Sic
 ergo veniet cōtra malos prelatos
Sed ad quem finez. **Certe** ad hoc
 ut coram toto mūdo faciat vindic-
 tam iustam de omnibus. **Sed** pri-
 cipaliter de malis prelati et quia
 tunc iudicium durissimum in hīs

qui p̄sunt fiet ducem quia male
 intrauerunt: durius quia male ex-
 erunt: durissimum. quia male vi-
 erūt fiet enim tūc eis triplex q̄sto.
Quo modo intrasti. **Quo** resistis
Quomō vixisti. **Dur** iudiciū fiet se-
 claibz. **Qui⁹** mal' i' glos. **Qui**ssimū
 p̄ueris prelati. **Dura** questio
 quare oues cristi non pauerunt
 auxilio tēporalis substantie **Dur**
 or quare non pauerunt verbo doc-
 trine. **Durissima** quare eos non pa-
 uerunt exemplo bone vite. **Dura**
 questio: quare ex pauperibus ex-
 tortiones fecerunt. **Durior** qualis
 bona pauperum consumpserunt.
Durissima: quare cristo et ecclesie
 p̄ceptis elemosinis nō seruire eūt
Dura: quare bonos nō i'forauerunt
Durior: quare malos non increpa-
 uerunt. **Durissima:** quare ipsimet nō
 bene vixerunt. **Ergo** iudicium dū-
 rissimum in hīs qui p̄sunt fiet **Pa-**
 tet ergo q̄ fiet iudicium contra p̄-
 latorum cum singulari discretioe **Re-**
 stat declarare q̄ hoc fiet proporti-
 one rationali. **Est** enim iustum
 q̄ sic se habeat p̄a pilati ad penā
 iude: sicut culpa pilati hūit se ad
 culpam iude **In** illa proportioe in
 q̄ culpa p̄lari excedit culpam sub-
 diti iustum est q̄ pena prelati exce-
 dat penam subditi. **Et** quia iste ex-
 cessus est talis quo maior esse nō
 potest. **Ideo** vocatur iudicium du-
 rissimum quod infligetur. **Et** ideo
 etiam consequenter q̄ exiguo cō-
 ceditur misericordia: **potentes** autē
potentur tormenta patientur. **Eri-**
 guo id est ei qui peccauerit per ig-
 noranciam aut fragilitatem cōce-
 ditur misericordia id ē minor pena

Rogamus ante vos fratres ut
 noueritis eos qui laborant in
 uos et presunt uobis in domo et mo-
 nent uos ut habundantius habeatis
 illos in caritate propter opus
 illorum pacem habete cum eis.

Tercio debet prelatus bonus esse
 graciosus per piam compassione;
 ut consoletur pusillanimes suscipi
 at infirmos patiens sit ad omnes
 secundum regulam; **Aug⁹** Ideo Christus non
 iohannem constituit principem eccle-
 sie sue sed petrum qui infirmus fue-
 rat et compassione indiguerat compassio-
 nis viscera singulariter obtinet;
 et omnibus oneratur; **Ge. 22.** Helieser p-
 reerat omnibus que habuit abra-
 ham. Eliezer interpretatur dei mei sacrificia
 et designat prelatum per cuius discre-
 tam elemosinam sanctificari debent
 subiecti **Ber⁹** sup. c. Discite sub di-
 torum mites uos esse debet non dominos.
 studete magis amari quam metui et si
 miterdum seueritate opus est pa-
 terna sit non tyrannica matres fo-
 uendo patres corripiendo uos exhi-
 beatis **Suspēdite** uerba produci-
 te pectora lacte pinguescant si tipo-
 turgescant. **Innocē. de vi. obi. hu.**
Statim ut ambiciosus est promo-
 tus ad honorem: in superbia extollit
 et in iactantiam effrenatur si curat
 prodesse sibi gloriatur **Preesse** presu-
 mit se meliorem: quia cernit se su-
 periores aut bonum facit non gra-
 dus sed uirtus **Non** dignitas sed
 magis extollit honestas. **Priores** de-
 dignatur amicos: notos ignorat
 bestenos **Sodales** contemnit an-
 tiquos. **Vultum** auertit: ceruicem
 erigit. fastum ostendit. grandia
 loquitur. sublimia meditatur. sub-

esse non patitur. preesse molit pre-
 ceptis et audax gloriosus et arrogans
 grauis et importunus. Sicut autem
 in malos prelatos fiet iudicium di-
 uissimum: ita bonis dabitur pre-
 minum maximum **Augustinus** in
 quodam sermone. Nichil est in
 hac uita et maxime hoc tempore dif-
 ficilius laboriosius et periculosius
 episcopi officio si apud deum nec
 beatius si eo modo militetur quo
 modo imperator noster intet **Quā-**
 to prelati debet esse animosus p-
 iustam correctionem. **Genesis** pri-
 mo. **Presit** piscibus maris et vola-
 tilibus celi et testibus terre **Omnis**
 reptilis quod mouetur in terra. Pi-
 sces maris sunt rebelles et otiosi
Volatilia celi sunt superbi et am-
 biciosi. **Bestie** terre auari et pecu-
 osi **Reptilia** lubrici et libidinosi quod
 omnes debet prelati iuste corrumpere
Et secundum ecclesiasticas sanctiones
 ad uirtutes reducere **Isaie** tricesi-
 moterzio **Principes** in iudicio pre-
 erunt. Sed quidam similes sunt
 mulis qui non antiquas gallinas
 inuadunt sed pullos iterum uenerunt
 similes magistro leonis qui non
 leonem sed catulum uerberat. Sic
 prelati moderni non diuites et no-
 biles peccatores sed pauperes. **Ec-**
 clesiastica censura castigat. Sed de
 quo dolendum uidetur **Tales** me-
 dum presunt in ecclesia qui sunt te-
 nebrosi per ignorantiam. otiosi p-
 ignaniam **Cediciosi** p- infamiam
Et contra tales bene loquitur **Am-**
brosius in suo pastorali **Nichil** in
 hoc seculo sacerdotibus excellenti-
 us **Nichil** sublimius episcopis re-
 periri potest ut omni cum dignitate

oculis demonstramus: digni nos
 camus. **Quid sum?** **Quid fuimus**
 professione actione potius: q̄ no-
 mine demonstramus: vt nomen
 congruat actioni: a actio responde-
 at nomini: ne sit honor sublimis
 a vita prodiuis: ne sit deifica pro-
 fessio a illicita actio: ne sit religio-
 sus amicus: a irreligiosus profes-
 tus: ne sit gradus excelsus: a de-
 formis excelsus: ne simplicitatem
 simulemus columbinam: a men-
 tem habeamus caninam: ne pro-
 fessionem monstremus ouinam
 a ferocitatem habeamus lupinam
Cōsimilem sententiam dicit Ber-
nardus ad Eugenium secundo li-
bro. Audi inquit canticum meuz
 minus suauis: sed salutare. **Mon-**
struosa res est gradus summus:
a animus infimus: sedes prima
a vita p̄malis lingua magniloqua
a manus ociosa. Sermo multus
a fructus nullus: vultus grauis
a actus leuis: caput canum: a cor
vanum: facies rugosa: a lingua
rugosa: ingens auiditas: a nu-
tans stabilitas. **Uec Bernardus?**
Lectio septuagesimanona.

Non enim subtrahet perso-
 nam cuiusq̄ dominus: q̄
 est dominator omnium:
 nec verebitur magnitudinem cui-
 usq̄: quoniam pusillum a mag-
 num fecit ipse a equaliter est illi
 cura de omnibus. **Fortioribus autē**
tem fortior instat cōratio. **Cum**
declaratum sit: q̄ xp̄us iudicabit
iniquos dominos a p̄uersos pre-
latos cum graui districtioe. **Hic**
ostendit: q̄ hoc fiet sine quacūq̄

q̄ dissimulatione. **Parcunt enim**
 interdum iudices propter beni-
 uolentiam: interdum propter im-
 potentiam: a interdum propter
 negligentiam. **Primo ista tria**
excludit spiritus sanctus a iudi-
ce xp̄o. **Secundo subinfertur prin-**
cipalis conclusio. ibi. Fortioribus
autem fortior instat cō. **Quantum**
ad primū: q̄ xp̄s non parcat pp-
ter tenuolentiam tunc temporis
dicit sic. **Non enim subtrahet per-**
sonam cuiusq̄ dominus. **Caute**
la est frequenter apud iudices
mundi: q̄ persona rea subtrahi-
tur pro certo die: ita q̄ non com-
paret. **Vnde iudex pro die illo ni-**
chil facit contra eū: sed ista cau-
tela nichil tunc valebit: quia nul-
lus pro tunc se poterit absentare
secunda ad Corinthios quinto.
Omnes nos manifestari oportet
ante tribunal xp̄i a cetera. **Ergo**
dominus non subtrahet per dissi-
mulationem personam cuiusq̄.
Quia dicitur Actuum decimo: q̄
deus non est acceptor personarū
Et ratio est. quia est dominator
omnium a iustus dominator. **Es-**
go nulli faciet fauorē secundi Re-
gum vicefimotercio. **Fortis isra-**
hel dominator hominum iustus.
Sic ergo nulli parcat propter be-
niuolentiam. **Secundo nulli par-**
cat propter impotentiam. **Et quā-**
tum ad hoc dicit. **Nec verebitur**
magnitudinem cuiusq̄: quasi di-
ceret. **Non dimittet propter timo-**
rem potentie regum vel principū
vel creature cuiuscūq̄. **Et hoc p-**
bat sic. **Nullus enim artifex terret-**
tur de eo quod fecit a etiā potest

destruere quā vult. quā omnis artifex potētiō est suo artificiātō. Sed deus fecit pusillū a magnū. **In ps.** dñs ipse est deus ipse fecit nos a nō ipsi nos. **Tercio** deus nulli peccat: propter negligentia. a quāntū ad hoc dicit quod equaliter est illi cura de omnibus. a prosequens nō plū negliget punire vñ quā aliū. **Sapie. 12.** Non est aliud deus quā tu: cui cura est de omnibus ut ostēdas quā non iuste iudicās iudiciū. **Hīs** g̃ tribus causis dissimulacōis exclusis subinfert̃ conclusio talis. fortib⁹ autem vllis qui fortib⁹ a grauib⁹ peccauerunt: fortior instat cruciatio. **Quia** **Deut. 24.** Pro mēsurā delicti erit a plagarū modus

Circa ista a alia in precedentib⁹ lectionib⁹ habita potest eē dubitatio lrālis ista. **Vtrum** licet iudici contempnare ad mortē propter allegata et probata corā se in forma iuris: illū quē scit penitus innocētem. **RS** sic: quia vellex que precipit̃ iudicatur de crimine contempnare est iusta vel iniusta. **Si** iniusta nullus debet eā iudicare. **Si** iusta null⁹ extra. **Item** 2. q. 1. **In** quāquā dicit̃ **aug⁹.** Nos inquit iudiciū ferre nō possum⁹: nisi aut cōiudicatur a sponte confessum. **Ergo** si res est cōiudicatur a sponte confessus: licet iudici ferre sententiā. sequētia patet quod si nō video hominē nisi sorte; video sortem. **Item** 1. q. 3. **Judicet.** dicit̃ **Ambrosi⁹.** Bonus iudex arbitrio suo nichil facit. nec ex domesticō vilitatis proprietate. s̃ iuxta leges a iura pronūciat a reuera sicut audit ita iudicat. **Igitur** s̃m allegata a probata licet sibi iudicare. **Ite** si

licitum esset iudici liberare innocētem extra allegata a probata: par ratione eciā poterit quālibet innocentem s̃m suaz a sciētiam iudicare cōsequi falsū. **Item** iudex in iudicio nō iudicat ut priuata psona. s̃ ut publica. **Ite** debet sequi noticiā publicā: nō suā priuatā. **Item** **Deut. 19.** **In** ore duoz a trinum stet one verbū. g̃ iudex debet contempnare s̃m sententiā testm̃. **Quia** in ista lectione tangit̃ de psonarū acceptione: sit ista dubitatio. **Vtrum** psonarū acceptio sit peccatum. **RS** nō: quod apud deum nullum est peccatum. sed apud deum est acceptio psonarum. g̃ ipse nō est peccatum. **Minor** ostēditur per illud ad **Rō. 12.** **Cum** nōduz nati fuissent a aliquid egissent bonū a mali. ac. dicitur est **Jacob** dilexi **Esau** aut odio habui. **Ipse** offerre alicui beneficiū ecclesiasticū propter cōsanguinitatem: est acceptio psonae. sed hoc nō est peccatum: sed caritas ordinata. quia ad **Gal. 6.** **Opemur** bonū ad omnes: maxime aut ad domesticos fidei. **Et primo** **Thimo. 4.** **Si** quis suoz curaz nō habet domesticoz: fidem negant a infideli est deterior. **Sed** domestici dicuntur illi qui attingūt a sanguinitatem. **Ipse** preferre nobile; illrātum ignobili lrātō est acceptio psonae. **Sed** hoc nō est peccatum quia talis magis potest defendere ecclesiam quā alius. a dñs sumus pontifex in dispensacōibus frequenter attendit nobilitatem. **facilius** em̃ dispensat cum eis quā cum aliis. g̃ cum hoc sit acceptio psonarum. **Ite** nō omnis acceptio psonarū est peccatum

persone est: q̄ causa me mouens
 non est conditio que facit eū dig-
 num honore collato. **Sed** si atten-
 dam in isto consanguinitatem &
 p̄pter hoc lego sibi. 10. liberos vel i-
 stituo eum heredem & dimitto ex-
 traneum non est acceptio p̄sone
 s̄ cause: q̄ ista causa facit eū dig-
 num & p̄porcionatur hūc b̄nficio
 q̄d ē alleq̄ patrimoniu meū. **Vñ**
 accipe p̄sonaz in p̄posito non ē ac-
 ceptare p̄sonam hominis. **Sed** ac-
 ceptare ad hoc b̄nficiū p̄pter cō-
 ditionez non dignificantem eum
 ad beneficiū conferendū. **Per**
 hoc ad rationes. **Ad** primū est
 dacio duplex. **Vna** p̄tinens ad iu-
 sticiam quando aliquis dat q̄d de-
 bet. & ista donacō proprie non ca-
 dit in dō qui nichil d̄ creaturē sim-
 pliciter loquendo. **Alia** est dacō si-
 ue donacio proprie pertinens ad
 libertatem vbi homo dat & tamen
 non tenetur ad hoc: sed dat gra-
 tis. modo acceptio p̄sonarum ē
 iniusticia & non consistit nisi in do-
 nationibus pertinentibus ad iu-
 sticiam. **Et** ideo in acceptione dei v̄l
 p̄destinatione non est acceptio
 persone. quia deus non facit iniu-
 stum creature sue eam reprobādo.
Sicut nec facit iustum creaturam
 ipsaz p̄destinando. & ideo in me-
 re graciosus non peccat homo dā-
 do vni & non alteri eūz neutri tene-
 atur quicquid dare. **Ad** secūdū
 de promotione consanguineoz
 distinguendum est q̄ consanguī-
 nei prelati sunt minus digni sim-
 pliciter & per respectum ad b̄nfici-
 um conferendum & p̄ respectū ad
 ad bonum cōmune aut sunt eque

digni v̄t alij. **In** p̄mō casu promo-
 uere eos & dimittere digniores est
 acceptio p̄sonarum in dispensa-
 tione spiritualium quorum non ē
 dominus s̄ tantum dispensator. **1.**
Corinth. quarto. Sic nos existēt
 hōvt mistros xp̄i & dispensatores
 misterioz dei. vñ ad illā clausulaz
 ēfert q̄dam in casu p̄mo. **Mos** ē p̄-
 latis dāe p̄lēdas b̄n natis. **Autē**
 ne nūmatis l̄ eoz saguie natis.
Ergo p̄lēde n̄ dicit: s̄ emēde. **In** se-
 cūdo casu licet p̄lato p̄tere oflagui-
 neos suos q̄ saltē vident acceptio-
 res i hoc q̄ p̄nt de eis magis ofide
 q̄ negocia ecclē cū eovnamiter
 tractabūt. **Ad** terciū de p̄mōde
 nobilitā & dispensacōe cū eis facta.
 dicit dū q̄ q̄uis leatūā simpliciter
 loquēdo magis reddat hōiez p̄do-
 neū ad p̄mōnez in ecclē. **In** eū
 tamē nobilitas fulcita bonis mori-
 bus plus potest expe dire ecclē
 in resistendo rebellibus & lupis o-
 ues inuadentibus q̄ possit littera-
 tura. **Et** in casu debet litteratura p̄-
 poni in nobilitate nec est acceptio
 persone in casu illo. **Secus** esset si
 ēque valeret ecclē litteratūā sim-
 plicis sicut p̄eeminētia nobilitis.
Et isto modo forte non est accep-
 tio persone in collocatione ep̄isco-
 patus dimittere vnum bonum the-
 ologū & promouere vnum bonū
 iuristam & canonistam vbi nego-
 cia ecclē sunt litigiosa v̄t ille per
 iura sua defendat melius liberta-
 tes ecclē q̄uis simpliciter loquē-
 do. **Theologia** magis dignificat
 hominem ad regimen animarum
Canones tñ magis dignificat hō-
 minem ad defensionē deciarū &

ex actionem eaz. **Q**d autem cum
 nobilibus sunt dispensationes in
 contrahendo matrimonia infra g
 dus prohibicionis. a no cu paupe
 ribus: no est acceptio psonaz. **P**a
 causa dispensandi cum nobilibus
 est confirmatio a multiplicatio pa
 cis inter maiores in ecclesia q cau
 sa apud pauperes no habetur. **A**d
 quartu de electione min⁹ boni
 dicendum q aliter est loquendum de
 electione apud for⁹ iudiciale a ali
 ter apud for⁹ sciencie. Apud for⁹
 publicum no vocatur electio vici
 osi: si no eligat simpliciter meliorem
 quia sic omis electio de facili calup
 niam patretur. **E**t ideo sufficit eli
 gere bonu fm iura. hec obligatur
 ho ad eligendum meliorem fm iura
 illa. s⁹ fm scienciam eligentis neces
 se est q eligat illu quem reputat
 meliorem vel simpliciter vel ad illa
 dignitatem p tunc p⁹ satis circum
 stantijs particularibus que ad eccle
 siam tunc referunt. **E**t alias est ac
 ceptio psonae a mendacium contra
 officium eligendo. **A**d confirmaco
 nem de eligendo infra gremiu dice
 dum q illi qui sunt de gremio dita
 tis consueuerunt utiliores esse ad bo
 nu comune ecclesie in qua sunt nu
 triti q adueticij. **E**t ideo statuitur
 q de gremio pot⁹ eligat si alijs t
 sit p⁹ donec. si no: fiat de alijs. **S**icut
 patet dis. 61. Nullus. a dis. 63. Sa
 croz. **A**d quintu q ho debet in
 iudicio misereri pauperis quantum
 potest racionabiliter sine lesione
 iusticie a no contra iusticiam. quia
Epo. 23. Pauperis q no miserebe
 ris in iudicio. **A**d sextu de exhibi
 tione reuerentie indignis dicendu

q honor est exhibitio reuerentie
 in testimoniu virtutis. vñ sola vir
 tus est debita causa honoris. Aliq
 tamē honorant ppter virtutem p⁹ri
 am. aliqui ppter virtutem alienam
 sicut mali prelati honorantur qz ge
 runt personam dei a comunitatis
 cui preficiuntur fm illud **P**rouer
 bium. vice simo sexto. **S**icut qui
 mittit lapides in aceru m⁹ curij. sic
 qui tribuit insipienti honore. **M**er
 curius est de mercatorz. **A**ceruus
 copu vel rocinu: vocat aceru m⁹
 curij. **C**omputant autem qnqz cu
 lapidibus. **S**icut igitur ibi ponitur
 vn⁹ lapillus p decē libris. **I**ta poi
 tur qnqz in ecclesia vnius p⁹ deota
 vel insipiens loco prelati a loco dei
Senes honorantur ppter virtutis ap
 parentiam. a diuites ppter bonita
 tem reipublice cui presumuntur vti
 les esse: n⁹ ppter diuitias honorant
 tur. **V**ñ **G**losa sup illud **I**ac. 2. **N**o
 lite in personarum acceptioe ha
 bere fidem fratres mei **Q**ui diuites
 propter diuitias honorat graue
 peccat.

Lectio Octuagesima.

His ergo reges sunt hñ
 sermones mei vt discatis
 sapientiam et non exi
 datis. **Q**ui enim custodierint ius
 ticiam eius: iuste iudicabuntur.
Et qui didicerint iusta inuement
 quid respondeant. **P**ostq de
 claratum est a determinato qualiter de
 faciet contra falsos iudices: bo
 minos a prelatos in generali. **I**n
 hac parte docet spiritus sanctus
 quomodo sibi debent contra illud
 iudiciu providere in speciali. **D**uo
 R. 2

autem sunt eis necessaria Sapientia
 quā ad deum Iustitia quo ad
 proximum. Est enim sapientia the-
 ologia et verus dei cultus secundum Da-
 mascenum. Iustitia est virtus di-
 rectiva in hiis que sunt ad proxi-
 mum secundum Aristotelem quinto ethi-
 corum secundum ista tria sunt Nam pri-
 mo docet eos deuote colere. secundo
 ad proximum iustitiam exercere.
 et tertio eis promittit quod si hoc sua-
 uerint poterint in iudicio sine pi-
 culo respondere. secunda pars ibi
 Qui enim custodierit iustitiam eius
 et qui didicerint iusta. Condusum
 est satis commendando comminatio
 et inuitando: quia disciplina sapie-
 tie iudicibus principibus et pre-
 latis est summe necessaria Sed quia
 monitio generalis non sufficit nisi
 moniti audiant et aduertant Ideo
 eos in hac parte excitat magis ef-
 ficaciter explicando et magis eorum
 statum exponendo. Et datur exem-
 plum prelati quod non est satis gene-
 ralia predicare cum curam habe-
 ant animarum: sed necesse habet
 in casu ad particularia descendere
 quando iustitia seu ettelio opellit.
 Et ideo verum est quod in precedentibus
 satis dictum est regibus et prelati-
 bus quod addiscant sapientiam: quia ta-
 men reges et presides sunt nimis
 desides a dea que eis rationabili-
 ter persuaduntur. Ideo replicat in-
 culcando Ad vos ergo reges et ec-
 clesiarum rectores et prelati qui cum
 sunt hiis sermones mei qui uisus pre-
 cesserunt et etiam qui sequuntur
 ut discatis sapientiam non illam
 que deorsum est que est terrena a-
 nimalis et dyabolica Sed illam que

de sursum est Jacobi tertio. de qua
 Eccl. primo Omnis sapientia a do-
 mino deo est et cum illo fuit semp-
 et est ante eum et non excidit
 videlicet a gratia in culpam. Sed
 continuetis perseverantes finaliter
 in caritate. prima Corinthiorum ter-
 cio. Caritas nunquam excidit. Et quod
 possibile est quod nunquam excidatis.
 et datur consequenter. Qui enim ius-
 to dixerint iustitiam eius et sapie-
 tie increate que est Christus iuste in-
 dicabuntur et iustitie premium re-
 cipiēt pro mercede Thymo. quarto
 De reliquo reposita est michi coro-
 na etc. Et soli tales inueniunt in iu-
 dicio quid respondeant Christo op-
 ponenti Et ideo subdit. Qui didice-
 rint iusta inueniunt quid respon-
 deant Vbi notandum quod responde-
 delemus quatuor generibus dispu-
 tationum et argumentationum. Contra
 nos enim arguit deus per geomet-
 ricas demonstrationes. mundus
 per rhetoricas persuasiones. demon-
 per sophisticas obligationes. Et ta-
 ro per insolubiles deductiones. Pri-
 mo ergo deus arguit demonstratiue
 disputando ut nos doceat et corri-
 gat. Procedunt enim sicut demon-
 strationes ab immediatis et notissi-
 mis non quod ex peccatis nostris Io-
 ha. 16. Ipse arguet mundum de pecca-
 tis Et ideo ad rationes dei non iacet
 responsio nisi affirmatiua quod si dixe-
 rimus quod peccatum non habemus
 nos ipsos seducimus et veritas in
 nobis non est. Job primo. Unde
 Job nono. Quantis ergo sum et
 respondeam ei et loquar uerbis me-
 is cum eo qui etiam si habuero quod
 pia iustum non uidebo secundum meum iudicium

reprecator. Sic respondit mulier
 deprehensa in adulterio **Job. 8.** qu
 ipse ei geometricas demonstraco
 nes digito pertraxit in terra. Et ido
 confusionem oculorum euasit di
 cente sibi ipse. Nec ego te depre
 uate a noli amplius peccare. Sic
 respondit dauid ad nathan. **2. R.**
12. cum argueret de adulterio et
 homicidio. Peccauit inquit. Cui sta
 tim nathan. **Transtulit dominus pecca
 tum tuum.** Secundo arguit mundum
 per rethoricas persuasiones **Apoca. 3.**
**Suadeo tibi emine a me auerz igni
 tum pbatum ut locuples fias et
 vestimentis albis induaris.** Est ei
 persuasio mundi. Colligas lucreras
 a vnteciq; p quitas a cum diues
 factus fueris tunc per elemosinas
 a opera pietatis deo satisfacies p
 peccatis. Vnde mundus primo per
 suadet querere que sunt mundi a
 postea consulit que sunt dei. **Cris
 tus docet ordinem oppositum Ma
 th. 6.** **Reuertite primo regnum dei a iu
 sticiam eius.** Vnde sicut **Rethori
 cus** p exempla suadet. Ita mundus
Ronne **Abraham diues fuit.** **Da
 uid rex magnificus.** **Gregorius e
 lemosinarius.** Et sic de alijs multis
 sanctis qui cum sanctitate diuici
 as habuerunt. Sed iste rationes
 non debent christianos mouere. quia licet
 cum diuicijs christo bene seruire sit
 possibile: est tamen securius via
 paupertatis eligere a maioris perfec
 tionis. Et ideo mundo respondeamus
 illud **Act. 26.** **In modico persuades
 me christianum fieri.** Et queramus
 ab eo quam securitatem nobis faci
 et quod vnamus donec diuites effi
 ciamur. a quod tunc bonam habebi

mus voluntatem ad elemosinas
 faciendum. De hac responsione i
 ps. Respondit ei in via virtutis
 sue paupertatem dierum meorum
 nuncia michi. Romanus quidam
 nomine priscus quesitit frequen
 ter a **Marciali** coco: qualis ipse fo
 ret si fieret diues a potens. Et res
 pondit sic. Dic michi: si tu fias leo
 qualis eis. Vnde historiam istam
 describit sic **Valerius** libro **Epig
 matum. 13.** **Sepe rogare soles qua
 lis sum prisce futurus. Si fiam lo
 cuples: si inq; repente potens. Quomodo
 posse putas mores narrae futu
 ros. Dic michi si fias tu leo qual
 eis.** Tercio arguit dyaboli
 per sophisticas obligaciones. Ob
 ligat enim hominem ad sustine
 dum falsum. Vnde ante primum
 peccatum facit falsi positione; mu
 lieri **Genes. 3.** Nequaquam moriemini
 sed eritis sicut dii. Et consequen
 ter concludit omnibus qui suas
 obligaciones admittunt. **In ps.**
**Dedimantes autem in obligatio
 nes adducet dominus cum opera
 tibus iniquitate.** Et ideo dicamus
 illud **Danielis** **tercio.** Non oportet
 nos de hac re respondere tibi. Quarto
 caro arguit temptatiue
 per insolubilia deductiones: quia
 ipsius argumentacionis vix solu
 tionem recipiunt. In quibus co
 tidiana pugna a rara uictoria **Ja
 cobi. 1.** Vnde quisque temptat a cupia
 sua abstractus a illectus. Isti dispu
 tationi respondeamus iuxta tres famosas
 a antiquas opinionones soluendi
 insolubilia. fuerunt enim antiqui
 tus **castantes**: restringentes et
 respondentes per **transactum.**
R. 3.

Cassantes dicebantur quod ipsum a-
ctum negabant de quo puenit in-
solubide. Nos ergo secundum omnes
vias istas carni respondeamus et
primo enim in principio cassem?
actum anime a quo prouenit tep-
tatio destruiamus uiz sedam yma-
ginationem de uenera voluptate.
Hoc est enim quod caput serpentis
totaliter conquassandum est. **I**n
ps. Conquassabit capita in terra
multorum. Et tunc talis cogitatio
est materia virtutis et non culpa
hec pro tali offenditur deus ysaie
quadragesimo secundo. Calamuz
quassatum non conteret. **S**ecun-
do etiam respondeamus per restri-
ctionem ne carnis curam in defice-
ntijs faciamus ut sensualitas restri-
gatur legibus rationis. **E**xod. vice-
simooctauo. Stringatur rationa-
le cum anulis sulphurealis. **T**er-
cio respondeamus per transactum
cogitando quod cito caro decedet et nisi
bit in terram. **M**acha. primo. De-
cidit in lectum et cognouit quod mo-
reteretur. De ista responsione. **S**ecun-
da **C**orinthio. prima. Ipsi in nobis
ipsis responsum mortis habuimus
ut non simus fidentes in nobis sed
in deo. Et qui sic didicerint iusta in
presenti inuenient quid responde-
ant in futuro.

Leo Octuagesima prima .i.

Concupiscite ergo sermo-
nes meos et diligite illos
et habebitis disciplinam
Clara est et que nunquam marcescit
sapientia et facile videtur ab hijs
qui diligunt eam et inuenitur ab
hijs qui querunt eam. **D**edarata
adulsiione principaliter videlicet quod re-

ges et presides tenentur studere sa-
pientie. **H**ic ostendit per quem mo-
dum hoc sit eis possibile. posset e-
nim aliquis se forsitan excusare quod
non posset istam sapientiam atti-
gere. cum sapientia uideatur esse
possessio diuina non humana sic
dicitur primo methaphisicis. Sed
hoc excludit spiritus sanctus in hac
parte ostendens quod sapientia ista
que est cognitio dei per fidem et a-
morem non solum est unicuique pos-
sibilis imo multum facilis. que quod
dem facilitas patet ex tribus. **P**ri-
mo ipsa habetur si diligatur. apparet
si appetatur. et tercio occurrit si in-
quiratur. **E**t secundum hoc ista littera di-
uiditur in tres partes. **P**ri-
mo ostendit quod ista sapientia que est
cultus dei per cognitionem et amo-
rem habetur si diligatur. secundo
quod apparet si appetatur. Et tercio oc-
currit si inquiratur. **S**ecunda ps
ibi. **P**reoccupat autem si quis se co-
cupiscat. **E**t tercia ibi. **R**uemus dig-
nos seipsa. **D**icuntur ergo duo de
sapientia in ista lectione. **P**rimum
quod ipsa habet eternitatem in perma-
nendo. aliud quod habet facilitatem
in occurrendo. **C**oncupiscite ergo
sermones meos. **C**oncupiscentia
nutrimenti est signum sanitate
et bone dispositionis in corpore. Et
per oppositum ab hominacō cibi
et potus est signum manifestum
grauis infirmitatis. **M**oraliter ser-
mo dei est abusus anime cristiane
Math. quarto. Non in solo pane
uiuit homo: sed in omni uerbo quod
procedit de ore dei dixit cristus ad
dyabolum. **V**n̄ Ambro. in quodam ser-
mone de quadragesima. **Q**uisque uero dei

pascatur terrenus; pabulum non
 requirit. nec enim potest panem seculi
 capere qui panem reficitur salua-
 toris negligit panem corporis qui
 pabulo lectionis incendit; nec ver-
 tris curā habere poterit qui alimen-
 ta verbi celestis acquirit. Ipsa est
 enim refectio quae saginat animam. quae
 impinguat viscera cum de diuinis
 scripturis cibum eloquii plenius
 accipimus. Quando ergo sic est quod per-
 sona quaeque desiderat legere et au-
 dire sermones dei et cum delectatione
 sibi incorporat: signum est sancti-
 tatis scientiae vel saltem bone dis-
 positionis ad sanctitatem. **Iere. 14.**
Inuenti sunt sermones tui et comed-
it eos et factum est michi verbum
tuum in gaudium et in leticiam cor-
dis mei. Et per oppositum illi quod nul-
lum saporem in diuinis scripturis
experitur nec aliqua dulcedine;
setunt: signum est quod stomachus
eorum repletus est amaribus humori-
bus et grauitate infirmatur. In ps.
Omnem escam abominata est ani-
ma eorum. Concupiscite dixit christus
sermones meos et diligite eos. Dil-
gere illos est seruare. Iohis. 14. Si
quis diligit me sermones meos ser-
uabit. quia secundum beatum Gregorium
probatio discipulis est exhibitio
operis. Non enim sufficit sermones
christi in memoria portare nisi ser-
uentur in vita. Unde Aug. super
illud ps. In quo corrigat adolesce-
ntior viam suam in custodiendo sermo-
nes tuos. Custoditio sermonum dei
intelligenda est operatio preceptorum.
Unde fructus enim custodiuntur in me-
moria si non custodiuntur in vita.
Itaque verba dei tenenda agunt ne ob-

liuiscantur: non tamen agunt viuere
 ut corrigantur. **Et habebitis**
disciplinam. Quia secundum Gregorium.
Observantia mandatorum aperit in-
telligentiam mandatorum. Unde qui
diligunt sermones christi habebunt
disciplinam. Quid autem sit disci-
plina docet Hugo de disciplina no-
uiciorum dicens. Disciplina est con-
uersatio bona et honesta cui pars
est mali non facere: sed studet etiam
in hijs quae bene agit per cuncta irre-
prehensibilis apparere. Disciplina
est enim omnium membrorum motus or-
dinatus et dispositio decens in om-
ni habitu et actione. Hec Hugo.
De eadem Bernardus in quadam
epistola. O quod oppositum reddit om-
nem corporis statum: nec non et me-
ris habitum. Disciplina ceruicem
submittit: ponit supercilia: componit
vultum: ligat oculos: cachynos
cohibet: in ore datur linguam: frenat
gulam: cedit iram: huius discipli-
ne scola est studium sacre theologi-
e ubi potius de uocibus quam questi-
onibus intendendum est. Unde Hu-
go in preallegato libro Vos inquit
fratres qui sculam discipline iam
intraistis: in lectione diuina plus
debetis querere quod mores vestros ad
virtutem instruat quam quod sensum
acuat ad subtilitates: magis quam vel-
le informari preceptis scripturarum
quam questionibus impediri. Cum er-
go diuinas scripturas legitis sol-
lertet perpendite quid ibi deum sit
ad excitandum in vobis amorem
dei. quid ad contemptum seculi. quod
ad cauendum insidias inimici.
quid ad bonos affectus nutrien-
dos. et quid ad praua desideria
R. g.

extinguenda valeat a quid cor ei
 cius per compunctionis ardore ac
 cendat quid disciplinam in ope
 quid humilitatem in cogitatione.
 quid obedientiam in preceptis. quid
 patientiam in aduersis hinc doce
 at **Quid** demque agenda bona se
 dibulum a ad mala cauenda doceat
 esse circumspiciendum: **hinc Hugo Et**
idē Seneca epistola. vice sima. Do
 cet quod causa quare scolares non sunt
 moderati. partim est ex parte docto
 ris partim ex parte discipulorum
Aliquid inquit precipientium vicio
 peccator qui vos docent subtiliter
 disputare non viuere aliquid dif
 ficentium qui propositum ad precep
 tores afferunt non animi extolen
 di. hinc ingenium vult dicere quod hinc so
 la est intentio scolarium commune
 ingenium colere per scientiam Non
 autem animi per virtutes. **Sed** ta
 lem ordinem non tenuit psalmi
 sta qui dicit Bonitatem a discipli
 nam a scientiam doce me. **Clara** e
 a que nunquam marcescit sapientia
 q. d. merito est diligenda scriptu
 ra sacra: quia clara est non turbata.
In ps. Calix meus inebrians quod
 preclarus est. **Iste** enim calix est
 ita dulcis quod quanto magis magisque
 homo gustat tanto magis delecta
 do fit **Ecclesiastici. vice simo** quod
Qui edunt me adhuc esurient a
 qui bibunt me adhuc sitient. Et ideo
 non curiose circa iura mundi a non
 curant de dulci claritate scripture
 diuine dicitur **Ie. secundo.** Quid
 tibi vis in vasis egypti ut bibas a
 quaz turbidam. **Egyptus** tenebra
 interpretatur a significat mundum
 Vie mundi sunt sollicitudines secu

li vel scole legum secularium **In** istis
 vasis bibitur aqua turbida: quia
 scientia turbativa per quam mali
 ad turbandum bonos reduntur
 audaces **Sed** oppositum de lege dei
 dicit psalmista. parum multa dilige
 tibis legem tuam **Clara** est inquit
 a que nunquam marcescit sapientia.
Idē solebant antiquitus sapie
 tes coronari lauro. **In** signum quod
 sicut laurus seruat vindictam per
 petuam **Ita** sapientia nunquam arefcit
Et ideo probat **Artis** primo post tel
 orum. quod omnis scientia est de pre
 tuis. **Et** quous sit ita nobilis est tui
 inuentu factis. **Vnde** subdit. facile
 videtur ab hijs qui diligunt eam
Sapientie. septimo. Optatum a ba
 tus est michi sensus a inuocavi a
 a venit ad me. s. sapientia. **Ecce** quod
 facilius **Iac. primo.** Si quis vestrum
 indiget sapientiam. **Postulat** a
 deo qui dat omnibus affluentem a
 non impropat a dabitur ei. **Vnde**
 pietas boni mores a oratio deuota sunt
 vie ad istam sapientiam accedendum
Aug. li. de moribus a nau. **In** sacris
 dimittis inspiratis neque oēs a quibus
 queret docere preterit neque oēs quod
 querunt discere digni sunt **Sed** ad
 hoc quod veritatis scientia docatur a
 videatur diligenti pietas adhiben
 da est. **altero** fiet ut scientes iuveni
 amur ut memur **Hec** ibi non tui vi
 det nisi ab hijs quod diligunt eam **Amā**
 ti ei cilia sunt facilia. **Idē** quod mens sine
 delectatione est creca **Iap. 2.** **Ecce** cauit
 ei eos malicia sua **Et** **Sopho. 1.** **Am**
 bulat ut cecus quod domino peccauerit. **Et**
 uenit ab hijs quod querunt eam non ab ocio
 sis quod eam non querunt **Querenda** est ei cito
 loco cito tpe. a cito modo si deat iuui

Certo loco quia in penitētia **Job**
38. Non inuenitur in terra suauit
 uuentium. sed in terra aspre vi
 uentium. Et ideo inuenta ē in dān.
 a socijs eius qui contempnētēs
 alios regios leguminib⁹ rescebā
 tur. Et ideo de eis dicitur **Dān. pri**
mo. Pueris autem hīs deus de
 dit scientiam a disciplina; in om
 ni libro a sapientia. Certo tempo
 re quia dicitur **Luc. ij.** Petite a ac
 cipietis: querite a inuenietis: pl
 fate a aperietur uobis. Certo mo
 do: quia humiliter **Proverb. ij.** v
 bi est humilitas ibi a sapientia
Sapie. primo. In simplicitate cor
 dis querite illum **Bernard. s. mōe**
 te. Si nolim⁹ querere frustra deū
 q̄ramus eū scilicet veraciter: fre
 quenter a pseuerāter: vt nec q̄ra
 mus pro illo aliud: nec cum illo a
 liud: nec ab illo ad aliud uerta
 mur. Facilius est enim celum a t̄
 ram transire q̄ vt sic querens nō
 inueniat: sic petens non accipiat
 a sic pulsanti nō aperiat. Sed
 in hoc est mirabile q̄ deus queri
 nō potest nisi prius inueniatur q̄
 null⁹ eū querit n̄ aliq̄mō inuenit.
 vñ **Beñ. de diligēdo dō.** Nō te dñe
 q̄rere ualet nisi qui pri⁹ inuenit
 Vis q̄ inueniri vt q̄aris: vis q̄ri
 vt inueniaris. **Hec Bern.** In ps.
 Letetur cor querentium dñm: que
 rentium faciem eius semp. **Qd** ex
 pōnēs beatus **Augustinus** dicit
 sic. Si semper q̄ritur: Quādo inueni
 tur. Forte quādo facie ad facie e
 um uiderimus sicuti est **Abhuc** q̄
 rendus erit a sine fine querend⁹
 quia sine fine amādu. **Causa** ē
 diuine bonitatis immensitas q̄ vi

deri potest: optendi non potest.
 a ideo se per potest haberi. a tamē
 se per q̄ri. **Vnde Aug⁹ super Job.**
 dicit. Queramus inueniēdum: q̄
 ram⁹ inueniēdum: vt inueniēd⁹ q̄ra
 tur occultus est: vt inuentus que
 ratur: inueniēdus est. Et licet inueniri
 possit: nō tamē perfecte in hac vi
 ta **Cum** enim sit vita nō p̄fecte po
 test reperiri i regione vmbre mor
 tis. **Vnde Aug⁹.** contra q̄rentes
 beatitudinem in hac vita dicit sic
 quarto cōfessio. c. 12. Redite puari
 catores ad cor a iherete illi q̄ fecit
 vos. **State** aī eo a stabiles. **re q̄scit**
 te cum eo a q̄eti eritis. **Quo** itis in
 aspera: quo itis. **Bonū** qd̄ amatis
 ab illo est. **Sed** q̄ntum ad illum
 bonū nō est a suauē s̄ amari erit
 iuste. quia iniuste amatur deo
 illo quicq̄ ab illo est **Quo** uultis
 adhuc ambulaē: vias difficiles
 a laboriosas. imo nō ē req̄es: v̄ q̄
 ritis eum q̄rite qd̄ q̄ritis. sed ibi
 non est vbi q̄ritis. **btāz** vitaz q̄ri
 tis in regione mortis: non est illuc
Quo ei vita btāz nec vita. **L. 82**

D **Reoccupat** q̄ se concupif
 cū vt illis se prior osten
 dat q̄ de luce uigilauerit
 ad illaz non laborabit. assidentē
 em̄ illam foribus suis. **remet.**
Postq̄ spūs sand⁹ facilitatē a
 q̄rendi sapiam̄ declarauit ex duob⁹.
 viz: tum q̄ habetur si diligat:
 tū q̄ apparet si appetatur. **Hic** of
 tendit illud idem ex tercio. viz q̄a
 occurrit si q̄ratur. **Et** circa hoc
 s̄t duo. p̄mo q̄ p̄uenit se amātes
Sed q̄ associat uigilātes. **Quāz**
 ad p̄mū s̄t sic. **Preoccupat** aūt q̄
 se concupiscunt: deus ip̄e qui est
 R. 4.

sapientia increata preoccupat per
 gratiam preuenientem eos qui ef-
 fectualiter diligunt illum. Et inue-
 niri potest si preueniri non potest
 Sed contra videtur qd nos deum
 preoccupare a preuenire debemus
 Quia in ps. Preoccupemus faciem
eius in confessione. Rño qd ibi lo-
 quitur ps. de iudice futuro a vetu-
 ro ad iudicium cuius faciem pre-
 occupare debemus per confessiones
 laudis sue a fraudis nostre. Dic
 autem loquitur spiritus sanctus de
 actu meritorio In quo ipse nos p-
 uenit gratia preueniente sine qua
 nullum opus meritorium exerce-
 re valeamus. Preoccupat ergo qd
se concupiscunt vt illis se prior o-
stendat Berñ. O dulcis hiesu pri-
 mus es in accessu. a vltimus in re-
 cessu Joh. 2. In hoc est caritas dei
 non quia nos dilexerimus deum si
 qm ipse prior dilexit nos. a sic pre-
 uenit se amantes. Secundo asso-
ciat vigilantes. Et quantum ad hoc
 subdit qui de luce vigilauerit ad
 illam. Sicut dormire est sensus
habere ligatos ita vigilare est sen-
sus habere solutos a actualiter o-
perantes. Illi ergo qui intellectu
 a affectu bene vtuntur fm princi-
 pia iuris naturalis. vel fm princi-
 pia fidei tales dicuntur vigilantes
 Sed de luce vigilat. qui mane sta-
 tim a iuuentute in bonis operibus
 se exercent. Eccl. 39. Iustus cor su-
um tradat ad vigilandum diluculo
ad dñm qui fecit illum Et talis
 qui sic vigilauerit ad sapientiam
 a deum qui est sapientia increata
 non laborabit frustra. vel diu vel
 non laborabit. modicum labora-

bit in operatione illius boni qd ac-
 quirat Eccl. 11. Modicum laboraui
inueni michi multam requiem Et
 quare non inuanu laborabit. Cer-
te: quia statim ipsum deum inue-
 et assidentem foribus suis. Fores
 per quas anima habet accessus ad
 deum a ad sapientiam veritatis
 sunt principia prima taz practica
 qd speculatiua. Practica sicut hoc
 facias alij qd tibi vis fieri a qd ti-
 bi n vis fieri alteri ne feceris. Specu-
latia sic alteri vt dicitur de de q
 libet a de nullo eorundem ambo si-
 mul sicut patet qto metha. De
hec ergo principia tanq per qual-
dam portas. siue quasdam fores
 anima humana habet ingressus
 ad deum cognoscendum a ad sci-
 entiam veritatis inueniendum Et
 ideo dicit Aristoteles. secundo me-
 thaphisice. qd theologica a cosida-
 cio de veritate partim est facilis a
 partim difficilis. Quia quantum ad
 prima principia circa que no co-
 tingit errare est facilis. Circa con-
 clusiones vero ab eis deductas cir-
 ca quas vario modo contingit er-
 rare est valde difficilis: qz pma pri-
 cipia sunt sicut fores domorum te-
 quibus prouerbialiter dicitur. In
foribus quis delinquet: qz introi-
 tus in domum defacili cognoscitur
 a nichil qd ibi ponitur latet. Sed
interiora domus latere pnt etiam
presentem scrutatorem puerbio-
o ctuo. Sapientia in ipsis foribus
 loquitur dicens. O viri ad vos da-
mito Et vos mea ad filios hominum
Intelligite paruuli astutiam a in-
sipientes anima duertite. Sic g
 qd de luce vi ad sapiaz no laborabit

affidentem enim illam foribus fu-
 is inueniet hoc est sapientiam crea-
 tam vel increatam inueniet affide-
 tem foribus suis. manifeste paten-
 tem in intellectu principiorum: quia
 cognitio existendi deum omnibus
 hominibus naturaliter est inserta.
 Sicut dicit Damascenus. libro pri-
 mo. capitulo. tercio. Et Boetius
 de consolatione. libro. tercio. psal-
 secunda. Et autem mentibus ho-
 minum veri bonique inserta cupidi-
 tas. Ad idem. Tullius libro pri-
 mo de natura deorum. Infitas vel
 potius innatas cognitiones habe-
 mus. Que enim gens aut genus
 hominum quod non habeat sine do-
 ctina anticipationem quandam
 deorum quam Pythagoras vocat prolemp-
 sim. et antceptam animo rei quanda
 informatione sine qua nec intelli-
 gitur queque nec queri nec disputari
 potest. Item h. z. Quid potest esse
 tam apertum. tamque perspicuum.
 cum celum suspicimus celestia que
 contemplati sumus que esse ali-
 quod numen prestantissime mentis que
 hec regantur. Sed contra ista; vi-
 detur esse illud quod scribitur puer-
 bio. octauo. Beatus homo qui
 audit me et qui vigilat ad fores me-
 as cotidie. Ergo sapientia non sta-
 tim inuenitur affidens in foribus
 dicendum est quod inuenitur statim
 quantum ad intellectum principio-
 rum. et quantum ad noticiam dei ge-
 neralem. Sed non inuenitur statim
 perfecte quod qui aliquid nouit plus
 nosse cupit. Fores vero sapientie.
 in prouerbis dicuntur doctores per
 quos habemus ingressum ad sapie-
 tiam. Et ad illas fores oportet vigi-

lare cotidie. Ecclesiastici. sexto. Si
 videris sensatum euigila ad illius
 et gradus ostiorum illius extat
 pes tuus. Et notandum circa ma-
 teriam lectionis huius que triplex
 causa exprimitur in scriptura que
 vigilare et vigilanter nos habere de-
 bemus in omnibus. videlicet hosti-
 litas crudelis de bellationis. utilitas
 fidelis amministrationis et debili-
 tas terrestris in habitationis. Quia
 tum ad primum homines existen-
 tes in bello mortali non possunt so-
 no vacare. Nos autem sumus inco-
 tinuis bellis. In psalmo. Conculca-
 uerunt me inimici mei tota die ac.
 Ergo necesse habemus vigilare.
 Grues. sicut dicunt naturales in-
 ter se vigilias diuidunt. Et illa que
 vigilare debet lapidem tenet in pe-
 dibus ut si illa dormierit lapis ca-
 dens alias exciret et seipsam. Si er-
 go avis insensata que vigilare te-
 netur. sic sibi prouidet contra so-
 num. Multo magis contra somnum
 peccati cautelam continuam adhi-
 bere debemus. prima. Petri. secu-
 do. Fratres sobrii estote et vigila-
 te. Et tene aduergens premit-
 tit sobrietatem vigilie. Nam ebr-
 etatem sequitur necessario multus
 sompnus. Est autem de dyabolo
 isto aduersario sicut de quodam
 duce Cartaginei. Refert Sextus
 Julius Frontinus. Strategie. libro
 secundo capitulo quinto quod est de
 insidijs. Dux iste bellum habuit
 contra quosdam de affrica que Car-
 taginei et bellabant. Fuit autem isti de
 Affrica auidi nimis ad bibendum vi-
 num que intelligens dux vsus est
 contra eos tali cautela. Accepit multa

Collo

B

Vigilare deus qd ta

161

olea vini et miscuit cum vino sic
 cum cuiusdam herbe que vocatur ma-
 drago. que quidem herba est mira-
 biliter sompnifera. sicut docet A-
 ristotiles primo de sompno et vi-
 gilia. Facit enim homines ita pro-
 funde dormire quod fiunt insensibiles
 et ideo solet dari hominibus que sunt
 propter aliquam infirmitatem aut
 dam secandi ut possint sine dolore
 secari. **P**olea ergo vini sic infecta dimi-
 sit iste dux in tentorijs suis et fugit
 ad cautelam tentoria derelinquen-
 tes: affrici gaudentes tentoria iua-
 dunt et inuenientes victualia cum
 vino in habundantia comedunt
 et biberunt de isto vino infecto et
 statim omnes sic oppressi sunt som-
 no quod nullo modo se iuuare pot-
 erit. **H**oc explorans dux iste prohibet
 de nocte edere super eos et miseris si-
 cut voluit cruciandauit. **I**ta cautela
 moraliter loquitur vitium dyaboli
 contra homines. **V**inum quod letifi-
 cat designat leticiam et lasciuia se-
 cularem. **I**stam leticiam siue iocun-
 ditatem mundi dyabolus sic con-
 miscuit succo mandragore et delec-
 tatione luxurie quod omnes de eo bi-
 bentes fiunt quasi insensibiles. **M**a-
 dragora enim est herba habens
 masculinum et femellam et omnia
 lineamenta corporis humani in se
 prefert et ad generationis fecun-
 ditatem confert. **G**enes. 30. dicit ra-
 chel sorori sue ipe de iacob viro
 suo. **D**ormiat tecum hac nocte pro
 mandagora filij tui. **E**t ideo mande-
 gora voluptate carnis significat
Quia ergo tota mundana iocundi-
 tas inter homines hijs diebus pro-
 curate dyabolo qui nos sepe ca-

telose querit debellare de succo vo-
 luptatis: est infecta. **I**deo homines
 viciosi dormiunt in peccatis et ad
 correptionem prelatorum: predi-
 cationes doctorum reperuntur insen-
 sibiles: ut dicat quilibet illorum
 illud **P**rouerb. 23. **V**erterauerunt
 me et non dolui: traxerunt me et non
 sensi. quando euigilabo et rursum
 vna reperiam. **N**on sic vos karis-
 simi: sed sicut dicitur. **2. Corinth.**
6. **I**n omnibus exhibeamus nos-
 metipsos sicut dei ministros. **E**t in-
 fra. **I**n vigilijs et ieiunijs: in casti-
 tate: in scientia. **N**ota tria scientia
 precedentia: vigilijs: ieiunia et casti-
 tatem. **S**ecunda causa quare
 nos in hac vita vigilare debemus
 est veritas fidelis animi tractationis
Sumus enim sicut serui vigilan-
 tes de nocte et expectantes adue-
 tum de nuptijs redeuntis. **N**uptie
 sunt in celo ineffabilis gaudij de-
 sacrosacta victoria unione deita-
 tis infinite ad naturam humanam
 de hijs nuptijs dominus noster vetu-
 rus est in die iudicij descensus
 ad mundum totum iudicandum fi-
 naliter. **E**t ideo **Matth. tricesimo**
quarto. **V**igilate quia nescitis que
 hora dominus vester venturus sit
Et **Luce duodecimo.** **S**int lumbi
 vestri precincti et lucerne arden-
 tes. **E**t vos similes hominibus expectan-
 tibus dominum suum quando reuer-
 tat a nuptijs ut cum venerit et pul-
 sauerit confestim aperiant ei. **B**e-
 ati serui illi quos cum venerit do-
 minus inuenerit vigilantes. **E**t
 licet omnes vigilare debeamus.
 maxime tamen prelati quorum anime
 subditorum anime sunt commissae

In cuius signum cum xpus disci-
pulos suos dormientes inuenisset
specialius creis increpauit Petz
dicens. Symon dormis: non potui-
stis una hora vigilare mecum? Ter-
tia causa quare in pnti mortaliter
vigilare debemus est debilitas ter-
restris habitacoms homo qui ia-
ceret i domo riuosa ex omni pre-
debita simul cu hoc sciret q aliqs
exterius suffo det continue muros
ad eu occidendum non daret se so-
no si esset prudens s solertis vigilie
Dormis anime e corp? luteum vel
terreum Job. 3. **H**abitant domus
lutas a terreni habent fundam-
tuma consumuntur velut a tineas. Fos-
for est mors qui indefesse nititur
pferre domum nostram ut furef
animam cu peccatis si possit l cu
pemis debitis p peccato **E**t ideo bn-
dicitur **Matth.** trigesimo quarto.
Si sciret pater familias qua hora
fur veniret vigilaret utiq; a non
sineret perfodi domu suam **S**ed ti-
mendum est q est de nobis sicut
de pueris recenter natis **P**icit em
Aristoteles. primo de somno a vi-
gilia capitulo quinto q pueri qn
pariuntur dormunt. a habent o-
culos clausos propter consuetudinez
dormiendi in matrice. **S**icut est de
multis tandiu moleuit in eis co-
suetudo indulgendi negligetie pi-
gricia a accidie q vigilae non pnt
Sed cauendum est a tribus mal-
passionibus que accidunt in so-
no sicut docet **A**ristoteles. libro p-
allegato **E**ppleii. **E**phyaltes a le-
targia. **E**ppleucia est cerebri pas-
sio faciens hominez cadere subito
a inopinato. **E**phyaltes est passio

in somno faciens homini appare
q aliquis eum opprimit a nititur
suffocare unde illis qui habet hac
passionem videtur comuniter q
vna vetula incumbit super eos a
eos nititur suffo care. **L**etargia est
infirmitas compellens hominem
dormire a dormiendo mori. **M**orali-
ter iste tres passioes tua vicia ge-
neralia significant quibus inuol-
untur totus mundus **S**uperbi na-
qa ambitiosi qui ad gradus a ho-
nores nituntur ascendere **E**ppleucia
ei sunt qui a superbia casum habz
Et **C**laudianus in maiori yma tol-
bantur in altu; vt casu grauiore ru-
ant **L**ubrici siue luxuriosi paciun-
tur **E**phyaltes: quia vetula illa e
caro corrupta per peccatum eis su-
peremuncta dominata a deprimat e-
os ne resurgant **A**uare vero sunt q
letargia a obliuiosi qui qnto plu-
ra a deo percipiunt. tanto magis
obliuiscuntur tam sui q dei. **V**nde
Glosa super illud psalmi deus de-
us meus ad te de luce vigilo. **S**icut
ut in te anima mea q multiplici-
ter tibi caro mea q. **A**d deum vigi-
lat qui vere dei memor est. **A**d deum
dormit qui deum obliuiscitur. **N**o
sueos carissimi **S**icut dicit **T**ert.
quinto. **N**on dormiamus sicut ce-
teri: s vigilem? a sobrii sum? ac

¶ **L** co Oduagesimatercia.

Ocgitare ergo de illa sehis
est consumatus a qui vi-
gilauerit propter illam di-
to leturus erit: quoniam dignos
seipsa circuit querens a in vns
suis ostendet se illis hilariter.

a in omni prudentia occurreret illis
Due sunt conclusiones quas spi-
 ritus sc̄us intendit p̄ncipaliter in
 hac pte capituli vsq; ad finem de
 sapientia declarare. Vna est q̄ i ei⁹
 acq̄sitione est facilitas. **A**lia ē q̄
 in eius p̄ssione est felicitas. a de
 istis duob⁹ agit alternatim: nūc
 declarando felicitatem sapiam ac-
 q̄rendi: nūc omendando felicitatē
 sapiam possidēdi. **C**onsequitur autē
 possessionē sapie duplex felicitas
 viz temporalis a eterna. a de vtrē
 q̄ sic h̄ descriptio. a nūc de vna nē
 de alia vicissim. **D**ividitur ergo
 textus plectus in duas ptes. **N**ā
 primo ostendit felicitatem q̄ est
 in sapientie possessione. **S**e cūdo fel-
 citatem q̄ est in eius acq̄sitione. **S**e
 cūda ps̄sibi. **Q**uā dignos. **Q**uantū
 ad primā ptem dicit q̄ duplicem
 p̄fectionem offert homini sapientia
 q̄ consistit in vero cultu dei. **N**ā exclu-
 dit ab homine q̄ntum ad racōna-
 lem: errorem falsitatis. **Q**uātūz ad
 irascibīlē timorē adūsitatis. q̄ntūz
 ad primū dicit sic. **C**ogitatē de illa
 a de sapientia increata q̄ est cūl⁹ ve-
 ri: est sensus cōsumatus. **S**ensū h̄
 raciter informatus sine deceptioe
Sensus enī multipliciter decipiū-
 tur. **A**liq̄n p̄pter indispōsitionez or-
 gami. **S**icut lingua febricitatis iū-
 dicat dulce amarū. **A**liquando p̄-
 ter indispōsitionem medij. **S**icut o-
 culus iudicat baculū esse fractū
 cuius vna medietas est in aere a
 alia in aqua. **A**liquādo p̄pter elon-
 gationez obiecti. **S**icut oculus iū-
 dicat solem esse pedalis quantita-
 tis. et sic de alijs. **P**ropter quod
 sincera veritas non est a sensib⁹

expetenda s̄m Augustinum secū-
 do soliloquiorum. **E**t ideo iudici-
 um sensus dicitur imperfectum a
 inconsummatum: nisi per rationis
 sententiam reguletur. **I**n solis er-
 go sapientibus qui sensualitati
 dominatur per racōnem est sensus
 consumatus. **V**nde Augustinus
 primo libro de libero arbitrio ca-
 pitulo de amodo octavo. **S**apiēs est
 qui regno mentis omni libidinis
 subiugatione semota pacatus est
Et Ecclesiastici vice simo p̄mo. **C**ō-
 sumatio timoris dei sapientia a se-
 sus. **E**t per oppositum stultorum se-
 sus semper est inconsummatus: q̄a
 in sensualitate stant. a s̄m racōez
 non viuunt. **E**t ideo veantur sup̄-
 us capitulo quarto **R**ami in con-
 sumati **F**rangentur inquit **R**ami
 inconsumati. **S**ic ergo sapientia
 excludit ab homine quantum ab
 racōnalem: errorem falsitatis. **S**e-
 cundo excludit timorem penaltita-
 tis. **E**t quantum ad hoc dicit **Q**ui
 vigilauerit propter illam cito se-
 curus erit. **C**ito: quia post mortez
 que veniet valde cito habebit se-
 curitatem que est pars p̄ssima
 beatitudinis. **V**nde dicit **A**ugus-
 tinus decimotercio de trinitate: lo-
 quens de futura beatitudine. **O**m-
 ne quod ibi erit: bonum erit a ip-
 se summus deus summūz bonum
 erit atq; ad fruendum eum amā-
 tibus p̄sto erit a quod est om-
 nino beatissimū. **I**ta semper fore
 certum erit. **Q**uilibet ergo bonus
 cito securus erit. **A**p̄calyp̄s vice
 simo secūdo. **E**cce venio cito a mer-
 ces mea mecum est reddere vni-
 cuiq; s̄m opera sua. **E**t **A**p̄calyp̄s

Signavit deus que oportet fieri
 cito Et ideo signanter dicit Qui vi-
 gilauerit propter illam cito secu-
 rus erit ad differentiam hominum
 lasciuorum qui vigilias multas fa-
 ciunt non propter cultum dei sed
 propter cultum carnis quorum qu-
 dam vigilat ad gulam quidam
 ad predam quidam ad luxuriam
 vigilat quidam propter gulam
 et ad suas voluptates explendas
 de quibus dicitur Sapiencie. deci-
 mo quarto. Infame plenas vigi-
 las habentes. Alii vigilat ad p-
 dam sicut fures et predones Job.
 trigesimo quarto. Vigilantes ad
 predam preparent panem libidi-
 nis agrum non suum demittunt
 et vineas eius quamvis opprimerent
 vindemant Plaudus in quadam
 Comedia. et apud quos vigiliam
 domini multam in noctem protra-
 hunt. Tantum enim seruis suis de
 vita quantum de nocte auferunt.
 Tertij vigilat ad luxuriam Job
 vicinimo quarto. Oculis adulteri
 obseruat caliginem dicens Non vi-
 debit oculus. Sequitur secunda
 pars lectionis In qua ostenditur
 facultas sapientiam acquirendi
 ex tribus. Ille enim qui nos que-
 rit et qui se nobis ostendit et qui in
 omni tempore nobis occurrit faci-
 liter inuenitur a nobis Sed sapien-
 tia increata que deus est sic se ha-
 bet ad nos quod ipsa circuit querens
 dignos se et in vultu suis in precep-
 tis ostendit se eis hilariter in om-
 ni prouidentia occurrit illis. Dicit
 ergo sic facile inuenitur quoniam
 dignos se ipsa circuit querens et
 ad modum circumuenit se habet

quia ex omni tempore dat nobis
 deus occasionem eum cognoscon-
 di et amandi Unde Augustinus.
 quarto confessionum capitulo. octa-
 uo. Celum et terra et omnia que in
 eis sunt. Ecce vultus michi dicunt
 ut te amet. nec cessant dicere om-
 nibus ut sint excusabiles. Circui-
 ut crustus querens nos in terra in
 aere in inferno Augustinus. vn-
 decimo confessionum. capitulo. se-
 cundo. Ruesisti non querentes te
 quesisti autem ut queramus te quod
 fuit nos in terra docendo In cruce
 moriendo Ac per insignia passionis
 sue gloriosa. misericorditer ad reg-
 na celestia nos incitando. In infer-
 num descendendo ut in his suis ostendit
 se illis hilariter Vie christi sunt
 precepta christi. Semite sunt consi-
 lia In psalmo Vias tuas domine
 demonstra michi et semitas tuas
 edoce me Et hoc hilariter Prover-
 biorum. decimo sexto. In hilarita-
 te vultus regis vita. Et clementia
 eius quasi imber serotinus. Et in
 omni prouidentia occurret illis.
 Docet enim Tullius. secundo re-
 thorice quod prudentie tres sunt par-
 tes. memoria prouidentia et intel-
 lectiua Memoria est per quam ai-
 mus repetit illa que fuerunt. In-
 lectiua est per quam ea prospici-
 unt que sunt. Prouidentia per quam fu-
 turi aliquid videtur antequam fit. vnde
 prouidentia proprio nomine sup-
 ta est presens notio futurum trac-
 tans euentum. In omni ergo spe
 prouidentie deus occurrit diligen-
 tibus docens quid eis expedit re-
 cordari. quid meditari. quid pre-
 stolari. Vult ergo dicere spiritus

Collo

sanctus q̄ deus se diligentibus i
 omni prudentia occurrit: grāz ē
 buit non soluz bñ ordinādi p̄sen
 tia sed eciaz prouidēdi de futuris
Ubi notanduz q̄ ad perfectuz
 regimen humane vite q̄ duplex
 prouidētia est necessaria: videlicz
 legalium statutoꝝ. tempoꝝ alium
 thesaurorum. p̄sonalium merito
 rum a regularium responsōꝝ. Pri
 mā prouidētiā tenētur facere re
 ges: p̄ncipes a prelati: iusticiarij
 cōsiliarij a regum ministri. vt viz
 leges instituat iuste que ouem
 entes tam diuitibus q̄ paupibꝫ
 ostēdantur. **H**ec autem prouidē
 tia de thesauro sacre scripture pro
 cedere debet. **L**ex em̄ que obuiat
 sacre scripture decretis ecclesie a bō
 nis moribus nullius debet eē mo
 menti **S**icut dicit in **Cano. dist. 1.**
Non licet. **Vñ** felix papa ad quē
 dam **I**mperatorem sic scribit. **C**er
 tum est: hoc regibus vestris eē sa
 lutare vt cum de causis dei agitur
Iuxta ipsius cōstitutū regiam volū
 tatez sacerdotibus cristi studeatis
 subdere nō preferre. a sacrosācta
 per eoz p̄sules potius discere q̄
 docere. **E**cclēsie formam sequi: non
 huic humanitas sequēda. **I**ura
 prefigere: neq; eius sanxiombꝫ
 velle dominari. **C**ui deus. **C**lemen
 tie tue pie deuocōnis colla voluit
 submittere. **N**edum mensura cele
 stis dispensacōis exceditur: ne ea
 tur in contumeliaz disponētis. a the
 sauro ergo sacre scripture sumi de
 bet prouidētia legalium statutoꝝ
 sine quibꝫ impossibile est pacem
 inter homines obseruare secundo
Maab. secundo. Videbat em̄ Om̄

as sine regali prouidētia esse ipos
 sibile pacē rebꝫ dari. **S**ecūdam
 prouidētiā q̄ est tpaliuz thesau
 roꝝ tenētur facere prelati ecclesiā
 tici p̄ pauperibus sustentandis. **I**p
 si em̄ sunt spūaliter **S**enescalli cri
 sti qui de ipsius patrimonio fami
 liam suam exhibere tenētur. **Vñ**
Bernardꝫ de colloquio symonis
a ihu lib. 2. c. 4. **R**es paupꝫ non
 pauperibus dare par sacrilegij ē
 men dimoscit. **S**ane patrimonia
 sunt pauperum facultates ecclesi
 arum a sacrilega eis crudelitate sibi
 ripitur quicq̄d sibi ministri a dis
 pensatores non vtiq; vel possesso
 res vltra victum suscipiunt a ves
 tituz. **E**t capitulo quarto dicit sic
Dignuz est vt qui altario d̄seruūt
 de altario viuāt. **V**iuat inq; de al
 tario: nō superbiat: nō luxurietur
 non ditetur: non i clericatu diues
 ex paupere fiat: non ex ignobili
 gloriosus: non sibi de bonis eccle
 sie ampla palacia fabricet: nec lo
 culos inde cōgreget: nec in vanita
 te: nec in superfluitate disperget:
 non extollat de facultatibus ec
 clēsie consanguīneos suos aut ne
 potes: ne filias dixerim nuptui
 tradat **C**onceditur tibi vt si bene
 d̄seruis de altario viuas. **H**ec **Ber
 nardus.** **E**st ergo prelati **S**enes
 callus pauperum figuratus per a
 gehum qui **T**hobiam iuniorē
 duxit in regionem medorum et
 instruxit quomodo vxorem sibi
 debuit copulare a sanum redur
 it. **C**ui **T**hobias ēgratiao dicit
Si me ipsum tibi tradam seruum
 non ero condignius prouidentie
 tue vt dicitur **T**hobie nōno. **S**ic

certe regraciabitur subditus sal-
 uatus p̄ providentia; boni prelati
 ductus p̄ viam penitentie. & edu-
 ctus ad civitate; leticie. Et ideo sig-
 nante; dicitur prelati; .i. Pet. 7.
Pascite qui in vobis est gregē dei
 providentes non coactē; s; sponta-
 nee. non solum autem prelati sed
 omnes habentes substantiam h̄
 mundi ad aliquale; huius provi-
 dentiam obligantur pro paup̄ib;
 sustentandis. Tertia providētia
 ē personalium meritorum ad istā
 faciendam omnes obligamur q̄-
 libet pro seipso in mundanis huius
 vite. Ad romanos. duodecimo. No-
 lite esse prudentes apud vosmetip-
 sos nulli malum pro malo reddē-
 s; providēti. bona non tū corā dō
 sed corā moibus hoibus. provi-
dentia; inquit bona vide licet maxi-
 ma que sunt virtutes & bona opa
Ista enim bona habent in se preci-
 ositatem durabilitatem & utilitatē
 Est enim vna elemosina vel unum
 ieiunium devotum magis precio-
 lum coram dō q̄ totum aurū mū-
 di vel etiam omnes lapides preci-
 osi. Est etiam meritum bonum du-
 rabile: quia perpetuum si non in-
 tumpatur per peccatū; fatū; val-
 de foret existens in mundanis vbi
 multa videret venalia preciosa si
 tantum sibi provideret de talibus
 de quibus se sciret spoliandum in
 recessu suo de mundanis vellet nol-
 let. Vita presens mundine sunt in
 quibus negociari debemus. Lu-
ce. decimonono. Negociamini dū
verno. fatū ego sunt qui totam
 suam providentiam faciunt de ter-
 renis divitijs de quibus in morte

sunt necessario spoliandi. Thi. ser-
to. Nichil intulimus in hunc mū-
 dum haut dubium: quia nec au-
 ferre quid possumus. Et i persona-
 talium dicitur Sapiētie. nono. Co-
gitationes mortalium timide a in-
 certe providentie nostre. Aduer-
tant etiam qui mundanas divitias
 as per longum tempus cum labo-
 ribus periculis & tedijs pro suis fi-
 lijs & heredibus & nichil adhuc
 pro se ipsis perpetuum procurave-
 runt quanta fatuitate laborant &
 accipiant exemplum de Jacob.
Genesis. tricésimo. Cui postq̄ no-
 vem annis servierat Laban dicit
 ad socerum suum. Iustum est vt
 provideā aliquando etiā domū
 mee & ex tunc lucro proprio vaca-
 vit pro se & familia sua. Quarta
 est providentia regularium espō-
 forum & ad hāc omnes tenemur
 quilibet pro seipso computū red-
 diturus & dicitus responsurus &
 reus coram iudice compaturus
 diligenter sibi provideat de rēsu-
 ris. In istis casibus erimus om̄s
 i die iudicij. Et ideo de nobis op-
 tat deus illud Deutrono. tricésimo
secundo. Vtinam saperent & intel-
 ligerēt ac novissima provideerēt
Provide est procul videre. sic
 dicit Boetius. quinto. de consola-
cione Novissima nostra sūt mors
 & iudicium pena & premium. Ista
novissima dum procul sunt pro-
 videre & preordinare debemus &
 tunc numq̄ peccabimus. Ecclesia-
stici. primo. Ideo in omnib; op̄i-
 bus tuis memorāe novissima tua
 & in eternum non peccabis.

110

Leo Octuagesima quarta

Incium enim illius: verissima est
discipline concupiscentia. Cura g̃
discipline dilectio est a dilectio e
custodia legum illius. Custodiō
autem legum confirmatio est incor
ruptionis. In corruptio autem fa
ciet proximū esse deo. Concupiscē
tia itaq; sapientie deducet ad reg
num p̃petuum. Postq̃ declara
 tum est q̃ homo p̃ sapientiam p̃
 duci potest ad felicitatem. Restat
 declarare que sint media cōferenti
 a istam potestatem. Et hoc facit i
 ista lectione. Vñ intentio sua in p̃
 senti lectione est ostēdere quomo
 do naturaliter homo ordiatur ad
 beatitudinem sup̃naturalem que
 consistit in vita eterna cōtemplā
 do sapientiam increatam. Huius
 autem beatitudinis adipiscēde ra
 dix a incium est homini inditum
 ab ipso deo: media vero sūt partī
 a deo: partī a nobis. finis vero vl
 tim⁹ a deo sup̃naturalit̃ nobis da
 tur. Radix a fūdamentum b̃titudi
 nis cōsequēde que in diuina cōsistit
 noticia est naturale desideriu; qd̃
 homo habet ad sciēdu;. De quo
 dicit Aristoteles. i. Methaph. q̃
 oēs hoies naturalit̃ scire desiderāt
 Et illud idē naturale desideriu; est
 incium sapientie. sicut h̃ d̃t sp̃s
 sc̃s. Incium inquit illius: sapi
ētie verissima est discipline concu
piscētia. Cōcupiscētia em̃ q̃ est
 a natura est vera non ficta: p̃seue
 rans nō momentanea: realis nō
 depicta. Iste igitur naturalis appe
 titus deū cognoscendi a amandi
 q̃ deus est primū verū a sūmū; bo
 num est prim⁹ gradus ascendēdi
 ad felicitatem que est sapiētia de

futuro b̃ficāns p̃ sapiētiā f̃st
 in presenti. Et notandum q̃ is
 tam verissimam concupiscentiam
 discipline derelinquūt quodam
 modo sophiste verbosi: legiste nū
 mosi: a p̃deote ociosi. Primi abbi
sant p̃pter apparentiaz. Est enim
 sophistica sapientia apprens a
 non existens. et sophista copio
 sus ab apparenti sapientia a non
 existenti primo Elenorū. De qui
 bus secundo Thimoctri tercio.
 Ducuntur varijs desiderijs semp̃
 discētes. a numq̃ ad scientiam
 veritatis p̃uenientes. Secundi
abdisant p̃pter pecuniam. De qui
 b⁹ d̃t Quidi⁹ 7. de vetula. Oēs tedi
 nāt ad eā q̃ dō mistrat. vtq; sc̃āt
 pauci discūt. pl̃es vt h̃ndant. Di
 tariq; volunt pot̃ q̃ philosopha
 ri. Et ideo fm̃ eum philosophia
 exiliū patitur. a philo pecunia
 regnat. Et contra istos dicit sp̃i
 tus sanctus Sapientie septimo.
diuicias nichil esse dixi compa
 racōne illius. nec comparauilli
 lapidem preciosum: quoniam om
 ne aurum in comparacōne illius
 aēna est exigua a tamq̃ lutum es
 timabitur argentū; in conspectu
 illius. Tercij sunt vagi ociosi a i
 constantes negligētes ingenū
 naturale colē p̃ dōctrias a catholi
 cas disciplinas. Cōn quēlibet t̃ley
 d̃t a scribit apo⁹. Thimo. 2. Noli
 negligere grām q̃ est in te. Atten
de t̃ a dōctrine a sta in illis. Vi
sa g̃ radice sapie q̃ ē nālis concupis
cētia discipline cōter p̃it media q̃
sūt tria. Cura. dilectio a custodia. a
 ē talis ordo q̃ desideriu; natūale sci
 endi causat curā; diligentia; vel

sollicitudinem ab discendi. **Cura**
 causat dilectionem dei: quia non
 est possibile quod homo sit sollicitus
 ad cognoscendum deum quin si
 proficiat in cognitione proficiet in
 dilectione. **Dilectio dei causat cu-**
stodiam legis diuine **Joh. de cō-**
quarto. Si quis diligit me sermo-
 nem meum seruabit **Et Johānis.**
primo. Qui dicit se nosse deū et
 mandata eius non custodit men-
 dat est. **Custodia autem manda-**
torum dat consummationem im-
mortalitatis. que immortalitas ē
 proprietas diuina: quia deus solus
 est cui repugnat non esse. **Ergo a**
primo ad vltimum arguendo cau-
 piscencia sapientie deducet ad reg-
 num perpetuum **Et notandum** quod
 spiritus sanctus vtiū in ista dedu-
 ctione colore quodam rethorico quod
 vocatur a **Tullio Gradacio.** et re-
 thorice sue vel dimax grece quod dicit
 beatus **Augustinus.** et de doctrina
 cristiana capitulo octauo. **Omnia**
 eloquentia rethorum in scriptura
 facta potest inueniri **Est autem gra-**
dacio sicut beatus Augustinus ca-
 pitulo septimo quando verba vel
 sensus alterius ex altero conuectū-
 tur. sicut patet in verbo quodam
 apostoli ad **Romanos.** quito vbi
 dicit **Tribulatio** patientiam ope-
 rat. **patientia autem probatio-**
nis. probatio vero spes. **Spes ve-**
ro non confundit **Et simile est quod**
ad Romanos. octauo. **Sed quos p-**
destinauit. hos uocauit. et quos uo-
 cauit. hos et iustificauit. et quos iu-
 stificauit. hos et glorificauit **Et est**
 figura siue color pulcherrimus or-
 namentum sententie **Gradacio** ve-

ro sicut **Tulliam** diffinit sic. **Gra-**
dacio est quando non ante ad con-
 sequens verbum descenditur quod
 ad superius ascensum est hoc mo-
 do **Que** nam reliqua spes manet li-
 bertatis si eis quodlibet licet et quod
 licet possent. et quod possent audēt
 et quod audēt faciunt et quod faciūt
 nobis molestum non est. **Sic enim**
 debet doctor ecclesiasticus dicere e-
 loquenter ut doceat delectet et fle-
 ctet sicut dicit **Augustinus.** quar-
 to. de doctrina cristiana capitulo
 duodecimo. **Docere** ē necessitatis
 delectare suauitatis. **flectere** ē vi-
 ctorie et potestatis et istud vltimum
 est finalis intentio doctorum eccle-
 siasticorum. **Vnde dicit Augusti-**
us capitulo. decimotercio. sic. **Si**
 talia dicuntur que credere vel nos-
 se sufficiat nichil ē aliud eis cōse-
 tire nisi confiteri vera esse. **Cum ve-**
ro illud docetur quod agendum est.
 et idō docetur ut agatur frustra p-
 suadetur verum esse quod dicitur fru-
 stra placet modus iste quo dicitur
 si nisi dicitur ut agatur. **Oportet** er-
 go eloquentem esse ecclesiasticum
 qui suadet aliquod quod agendum
 est non solum docere ut instruatur.
 et delectare ut teneat sed etiam fle-
 ctare ut vincatur **Hec Augustinus**
Uens ergo gradacio genere di-
 cendi spiritus sanctus dicit sic. **Cu-**
ra ergo discipline dilectio est et di-
 lectionem operatur **Sicut enim re-**
flectio luminis ad speculum conca-
 uum causat ignem naturaliter. **¶**
Ita est moraliter quando ad ani-
 mam humilem et deuotam incidit
 radius luminosi sacre scripture a cri-
 sto qui est sol iusticie deriuati et

reflectuntur ite radij ad deum per
 timorem a reuerentiam sue incōp
 tenibilitatis necessario causatur
 amor in memoria talis mētis. Et
 tūc dilectio est custodia legum il
 lius. Cum autē nichil mains sit
 in potestate q̄ diligere; patz q̄ fa
 cile est legem custodire ad **Rō. 13.**
Plenitudo legis ē dilectio. **C**usto
 ditio autem legum cōfirmatio est
incorruptionis v. pducit ad incor
 ruptionem hoc est ad immortali
 tatem. **I**ncorruptio autem facit p
 rimū eē deo v. immortalitas facit nos
 similes deo. Quia sicut St porphi
 rius **M**ortale sep at nos a dijs. **C**ō
 cupiscētia itaq; sapientie deducit
 nos ad regnū ppetuum. **Q**ualiter
 autem timor canset in nobis sapi
 etiam tam in presenti q̄ in futuro
 pulchre dēdarat **L**incomiensis in
 sermone quē fecit de pastoribus
 ita dicens. **S**icut cera mollis forti
 ter applicata sigillo tēcipit imitato
 riam similitudine; omniū forma
 rum a figurarum sigilli inscripta
 rum pulchritudini. **S**ic anima per
 amoris copulam fortiter ad deū
 applicata; nō essentiali mutatio
 similitudine ipsius pulchritudis
 cōformitatem. **E**t cum apud sūmā
 pulchritudinē nulla desit plehri
 tudo. **I**psa em̄ dicit. **P**ulchritudo
 agrī mecum est in anima p amo
 ris copulam a sūmā pulchritudi
 ne ipressa nō erit alicuius pulch
 tudinis absentia. sed resulgebit
 in illa pulchritudo que est sup il
 laz imitatorie. **O**mnis vero pulch
 tudo inferior parū sibi resulgebit
 respectu illius pulchritudis super
 oris. cū omnis inferior pulchritu

do resulgebit in illa multo am
 pliori q̄ in inferiorib; decoris ve
 nustate. **E**t cū idem sit sūme pleh
 tudinis forma a sūmā sapiētia cū
 anima fuerit pfecta cōformitas sū
 me pulchritudini a p hoc sūme sa
 piētie erit. a p cōsequens anima illi
 strata sapiētie pulchritudine. vñ
 a amor qui facit animā deiformē
 facit ipsā sūme sapiētie picipati
 one sapiētē. **E**st ergo plena di
 lectio totius veritatis magistra i
 mo amor est ipsi; veritatis noticia
Vñ p os ipsi; dicitur **I**obis. 2. **P**a
 raditus autē spūs sctus quē mit
 tet pater in nomine meo: ille doce
 bit vos oīa. hec te moueat aliqui
 q; multi in via dñi abulant: nec
 tam est in eis plena noticia veri
 tatis. q; sicut dicit. magister doce
 re discipulū aliquā artem totam
 puta rethoricā vel geometriā. cū
 tam adhuc versatur discipulus
 circa artis principium vel mediū
 nondū sciens artis terminū. **S**ic
 spūs sctus dicitur nos docere vna;
 magnā artē: omne videlicet veri
 tate; cū tam adhuc versetur cir
 ca artis primordia. augmentata ve
 ro in nobis dilectioe auget a hu
 ius magne artis noticia. **C**ū vero
 implebitur in nobis amor et ddi
 gamus deum ex toto corde a ex to
 ta anima a ex tota mente vt vide
 licet omnis ptecula cordis ouersa
 sit in ipsū; totaliter q; finita hac
 peregrinatione erit in patria: tūc
 erit isimil a huius magne artis
 cōsumata noticia. **E**fficit ḡ amor
 cōsumata; decoris speciē a sapiē
 tie plenitudinē sūmā modū cōfirma
 tionis qui potest esse in suprema
 facie creature

facie creaturæ rationalis. **Hec** Lini
comiensis. **I**ta vero sapientia est
quasi sapida sicut. **V**nde opatur vino in
sacra scriptura **Cant. 4.** Comedi
suum cum melle: bibi vinum cum lacte
meo. **D**icit autem **Albus. 2.** Methe-
ro tractatu primo. c. 10. quod vinum lo-
ge ductum efficitur ex motu magis
sapidum. quod propter percussionem et mo-
tum partium coalescit in eo calor natu-
ralis et magis subtilius digeritur
humidum. **E**t eadem est causa quare
pendulum vinum percussum et motum
revertitur aliquantulum ad statum suum.
Vnde ait pendulum quod incipit declinare
ad corruptionem ut estimo. **M**ora li-
ter vinum longe ductum est doctrina
sacre scripture que de celo ad homines
per prophetas patriarchas angelos
et ipsum dei filium est deducta ab im-
icio usque modo exagitat et exantit
per expositionem ingenia. **E**t ideo istud
vinum est melius multo quam vinum
cuiuscumque scientie secularis que non
defertur de terra ad terram. **V**inum
enim quod crescit in montibus est de-
licatius et subtilius quam illud quod
crescit in vallibus. **M**ons altissimus
autem est et terra vallis lacrimarum
et ideo vinum scientie secularis rube-
re est grossum et insipidum. **A**liud ve-
ro subtile et sapidum **Cant. 8.** Palo-
tibi poculum ex vino odito et multum
malorum granatorum. **L**eo. 84

Ergo delectamini in sedi-
bus et sceptris o reges po-
puli: diligite sapientiam ut in
perpetuum regnetis. **D**iligite lumen
sapientie omnes qui preestis populis.
Quamvis sapientia sit singulariter neces-
saria: maxime tamen regibus et prin-
cipibus: iudicibus et prelatibus. **E**t ideo

istud specialius sunt monendi quam stu-
dium apponant circa sapientiam acqui-
rendam. **Q**uia ergo in parte preceden-
ti determinatum est quod non solum in
eius possessione est felicitas: imo
quod in eius acquisitione est facilitas
Ideo hoc addidit spiritus sanctus quod in eius
duratione est perpetuitas et per omnes
quod ipsa sit naturaliter appetenda.
Vnde in littera ista duo facit. **P**rimo
inuitat reges ad sapientie dilectionem et
reges specialiter. **S**ecundo quoscumque ali-
os prefectos vel prelatos generali-
ter. **S**ecunda pars ibi diligite lumen
Circa primum dicit sic. **O** reges po-
puli si delectamini in sedibus et sce-
ptis. **S**i per quia sic est de facto quod de-
lectamini in honoribus huius vite
quos recipitis a populo propter hoc
quod populum iudicatis et regitis et
constat vobis quod sedes vestre vel
sceptra non possunt habere permanere per-
petue. **E**rgo diligite sapientiam et re-
cultum dei ut in perpetuum regnetis
et vestram delectationem presentem
ad futuram continuetis. **A**poca. 4. **F**e-
cisti nos deo nostro regnum et sacer-
dotes et regnabimus super terram. **E**t
Apoca. 20. **E**rant sacerdotes dei et
christi eius. et regnabunt cum eo mille
annis. **G**losa. in eternum. **P**omitem
millenarius qui est limes nume-
rorum per eternitatem. **H**ec ergo monitio
dirigitur regibus specialiter. **S**ecundo
monet omnes alios prefectos genera-
liter: ita dicens. **D**iligite lumen sa-
pientie omnes qui preestis populis.
predecessoribus et ducentibus alios in no-
cte tenebrosa necessarium est lumen
quod alias cadent vel saltem errabunt
a via tam ducentes quam ducti. **M**at-
th. **C**ecus autem si ceco ducatur prestet
S. v

a mto in foueam cadunt. **S**unt au-
 tem prelati ductores subditorum
 precedentes eos in via moru a ido
 indigent lumine sapientie a cogni-
 tionis sacre scripture **B**onus auri-
 ga sic ordinat de equis trahentibus
 bigam vel curru q si habeat equu
 excecatum nuq facit eu procedere
 q sic biga subuerteret a socios se-
 quentes ofunderet; si facit euz p
 alios supportare bigaz a sequi alios
 qui pnt videre **I**sto mo vult crist
 fieri qui est curru isrl a anga ei
 e. **h**. **N**o placet sibi q carentes
 lumine sapientie proficiantur. a
 preponantur ad trahendu bigaz
 ecclesie **S**ed tm dare videntes. **I**n
 quibus est noticia fidei a sane do-
 ctrine **E**t potest dici prelati eccle-
 sie istud verbum **D**iligite lumē sa-
 pientie etc. **L**umen sapientie debet
 esse doctores a scolares scripturē sa-
 cre **Q**uibus dicitur **Matth. 4.** Vos
 estis lux mundi. q. d. **T**ales prefe-
 ratis in promociombus **T**ales di-
 ligatis honorando beneficia confe-
 rendo a in perplexitatibus consu-
 lendo **S**ic tamen pauci faciunt plu-
 res enim consulunt laycos vel le-
 gistas q **T**heologos vel **C**anoni-
 stas. **E**t ideo timendum est q eis
 accidat sicut accidit **S**auli qui tpe
 necessitatis ofilium petijt a **P**hi-
 tomilla a ab ea responsum mortis
 sue accepit sicut patet. **p**. **h**. **v**.
vicefimooctauo. **N**otandum est
 q periculosum est delectari in sedi-
 bus a sceptris. **S**ceptum fm **P**a-
 piam est virga regalis **S**edes dicitur
 throni vel solia. in quibus re-
 ges sedere solent dicit tamen ma-
 gister i histor. q in secundo a trio

templi **S**alomonis sub porticibus
 erant tria genera sedium. videli-
 cet **C**athedre **E**rede a **S**ynedre.
In cathedris sedebant doctores i
 gignasio **I**n synedris sedebat au-
 ditores i consistorio. **E**t dicebant
 synedre quasi confessio vel confes-
 sus. **I**n exedris sedebant assesso-
 res in iudicio quando aliquid se-
 cretius tractabatur. **E**t dicebant
 exedre quasi assessus **D**e sedium
 etiam diuersitate distinguit gra-
 matici sic. a sicut versus **E**berhardi
 tales scilicet **R**ex soliu. doctor cathedre
 dram. iudexq tribunal. possidit ac
 sedem preful. preceq curulem. **I**n
 istis ergo sedibus periculosum e
 delectari. **T**um quia in eis est dif-
 ficile vitare iniquitatem a impossi-
 bile seruare stabilitatem. **P**rimo
 enim patet q prelati a iudices q
 lesamq cum magna virtute a si-
 ma difficultate possent vitare iniqui-
 tatem in iudicando **T**um propter
 tenuolos supplicatores **T**um p
 iniustos comminatores qui ones
 licet per varia media iudicem fal-
 lere moluntur. **A**pocalypsis. seci-
 do. **S**cioubi habitas ibi sedes est
 sathane potest dici peruerso iudi-
 ci **E**t ideo sicut recitat **D**elynandus
 libro de cio quinto. **C**ambises a
 seuerus fuit q quendam iniustu
 iudicem excoari fecit a sedem iu-
 diciali pelle sua operiri fecit. **E**t in
 eadez sede filium iudicis posuit lo-
 copris dicens sibi q iniquum se-
 per cauere iudiciuz ne simili iudi-
 co pleteret de q narraco format
 tales versiculi. **S**ede sedes ista. in-
 dex isseribilis sta. **A** maiu reser-
 munus ab aure preces. **S**ic tibi

licetia fetes pellis q̄ patria. Qua
resides natus pro patre sponse da-
tus. Iste Cambises fuit filius Ciri
regis parsar̄ qui licetiauit iudeos
captiuos tempore Esdre iedificare
Iherlm. Et iste cambises vocatur
Nabugodōsor̄ i histoia Judith
Et Artaxerxes vel Assuerus apud
Heller: quem Seneca appellat fe-
liciter furiosum. Tante fuit auste-
ritatis q̄ a necessitate sua fingitur
furiosus fuisse sicut dicit Lucanus
Secundo impossibile ē seruare sta-
bilitatem Exemplum de Siro Eccli-
10. Sedes ducum superboꝝ destrux-
itens a sedere fecit mites pro eis.
Lectio. 86.

Quid est autem sapientia
et quemadmodū facta sit
referam a non abscondaz
a vob̄ facta de sed ab iicio nati-
uitatis inuestigato a ponā in lucē
scientiam illius a nō preterito vel
tatem neq̄ cū inuidia tabescente i-
ter habeb̄ qm̄ talis homo nō erit
particeps sapientie. ¶ Quomiam
superius determinatum est q̄ sapi-
entia prebet delectationem ppetu-
am Et omnis homo naturaliter de-
lectationem appetat Sicut dicitur
A. Ethico. Quia tam bestie q̄ homi-
nes immo omnia quodāmodo delec-
tationem psequuntur: possit me-
rito quilibet querē Quid sit sapiē-
tia a vnde duxit originem. Et ideo
intencio lectiois hodie est q̄
tum sufficit obuiare a istam dubi-
tationē excludē. Vnde dicit Quid
est autem sapientia q̄. Et exponi-
tur ista littera dupliciter Priō modo
allegorice de xp̄o qui est sapienti-
a increata. Alio modo litteraliter de

sapientia creata. Quāntum ad p̄-
mum modū exponendi possit ali-
quis dicere. Tu sapientie cōmen-
dator a cristi predicator tu delecta-
ris in cultu sapientie a eius dilecti-
one. Nos nescimus quid est sapi-
entia increata quam tu dicis xp̄m
Rūdet aut̄. Referā q̄d sapientia a
quē admodū facta sit a quē admo-
dū geita sit eternaliter a patre. In
Ps̄ Ante lucifery genui te. a tpali-
ter a m̄re. Et q̄uis neutra eius ge-
neracō valeat enarrari pfecto pe-
tamen vtraq̄ eius natiuitas q̄ tū
pro fide sufficit erēplari explana-
ti. Et nō abscondā a vobis facta dā
i videlicet natiuitate: passionē. re-
surrectioez a ascēsiōez. S; ab incio
natiuitatē xp̄i inuestigabo. Quia in
fra. c. A. n̄arat xp̄i incarnacōez. Ali-
o modo exponitur l̄ra ista de sapientia
creata q̄ est verus dei cultus. Et quē
admodū facta sit a qliter opera sa-
pientie sūt ab hōib; sapientia
dnante. Et si abscondaz a vob̄ facta
dei a facta misteria q̄bus deus coli-
t̄ a deuotis i orōib; ieiunij a de-
uocōib; s; ab iicio natiuitatis hō-
minis. .i. qua hora nascit in mun-
dū. Inuestigabo q̄ natiuitate: hu-
manā des̄cibit. c. A. Sū quidē morta-
lis hō aē. Et ponā in lucē sciam eius
a euidenter faciā sapiāz agnosci a nō
p̄terito veritate: qm̄ viz integra a
p̄te eam manifestez. ¶ Neq̄ cū inui-
dia tabescente a tabescere faciente
iter habeb̄. Tabescē em̄ idē est q̄
putrescē v̄l languescē qm̄ tal hō
videlicet inuid; nō erit p̄iceps sapi-
entie Inimici em̄ n̄q̄ p̄cipāt nec
dicāt m̄ces suas: s; sapiāz inuidia
inimicāt. Nā sapiā illuata inuidia
S. 7.

Exerat vnde homo mundus non
potest esse particeps sapientie.

finis
Non preteribo veritatem. Hic est
notandum qd est sermōnis veritas,
veritas opationis, a veritas inten-
tionis. Veritas sermōnis requi-
rit qd ita sit sicut dicitur a qd dices
hic credat. Nam licet ista sit in re
sicut homo dicit, si tamen credit a-
licet esse dicit contra conscientiaz
a est defectus veritatis moralis que
requiritur in sermone De ista veri-
tate loquitur **Apostolus ad EpB.**
quarto. Deponentes mendaciu.
loquimini veritatem vniuersisq; cu
proximo suo quoniam sumus iui-
cem membra. **Secunda veritas**
est opationis a consistit in con-
formitate operis a sermōnis i bona
Et huius contrarium est fraus do-
lus a silacio per qua aliquis dicit
pulchra verba homini simulat se
amicum a tamen occulte euodit a
ponit ei insidias **Contra** quales
scribitur. **i. Jobis. tercio.** Filioi nō
diligamus verbo neq; lingua: sed
opere a veritate. **Tercia veritas** ē
veritas intentionis a consistit i cō-
formitate intentionis ad opus vt
videlicet opus qd de suo genere ē
bonu; non fiat ex appetitu laudis
humane nec ex quacumq; vana
intentione sed vt honor dei princi-
paliter inten datur **Job. quarto.**
Veri adoratores adorabūt patre
in spiritu a veritate a in sancta iſe-
tione coniuncta cum exteriori ope-
ratione. **Secundo notandum** qd
alib distinguuntur triplex veritas
videlicet doctrine iusticie a vite. **Veritas vite** est obseruācia legis
diuine. **Veritas doctrine** predica-

tio eiusdem. **Veritas iusticie** scē-
tia iudicis vel testimonium testis
pro veritate **Et ista triplex veritas**
pro nullo scandalo est omittēda
Vnde habentur tales versus **Scā-**
dala pro vita doctrina iusticie aq.
Tu non effugies sunt in reliquis
fugienda Pro vita quia homo p
nullo scandalo vitando debet pec-
care mortaliter nec doctor vel predi-
cator debet falsum docere pro quo-
cumq; scandalo vitando. **Tacere**
tamen potest a debet si ita sit qd au-
ditores fiant ex sua doctrina detri-
ores hec iterum **Judex** vel testis ali-
quo modo ferre debet vel dicere fal-
sum in iudicio pro aliquo scanda-
lo vitando pōt tñ iudex i casu iſtā
differre a testes ad tps tacē Et sic
pōt intelligi vsus qd videtur duob;
p dicitis cōtrarij **Est vix vite doctri-**
ne iudicij qd **Primū** sp hanc duo
ppter scādala linq; hoc ē veritate do-
ctrine i casu ppter scādalu subtrahere
a iudiciū licz differre **Nullo modo**
tñ iudex vel docē vel iudicā licz pro
scādalo quocūq; vitando. **Tercō**
notandū qd veritas ē a cōquenda cu;
studio defendēda cū odio a prepō-
nēda cū socio. **Primo** veritas est
iquirenda cū studio **Eccl. 2. Pius**
ē a misericors deus a remittet in tpe
tribulacōis peccā a peccatōe oib; i-
quirentibus se in veritate. **Secun-**
do veritas est defendēda cū odio
Quia scdm **Salustiu;** Veritas pa-
rit odium. obsequium parit ami-
cos. **Nichilomin;** tñ veritas sp p-
ualet finalit. **2. Esdre. ca. 2.** Mag-
na ē veritas a pualet oib; vñ pa-
cies adūsitatem p defensione veri-
tatis licet possit ad tempus opprim

fin atq; tamen triumphat. In cuius
 figura legim⁹ de Ioa q; multiplici-
 ter tribulat⁹ fuit et mirabiliter libera-
 tus. Dicebat aut⁹ Jonas filius ama-
 thi et filius veritatis. Nō q; pater
 su⁹ esset Amathi vel sic vocaret⁹ s;
 q; Delias suscitauit eū a mortuis
 et restituerat eū regiādo dicit De-
 lie. Nūc in isto agnouit q; vir dei es-
 tu⁹ et verbū dñi in ore tuo verū ē. 3.
Re. 1. Et ex illa hora et deinceps vō-
 tus est Jonas filius amathi et veri-
 tatis. Nō sic est q; de nullo homine
 legim⁹ q; tot euasit pericula sic Jo-
 nas. Primo enī sicut modo dēn ē
 ipē fuit filius vidue sareptene de
 qua habemus. 3. **Re. 1.** ibi scribit⁹
 q; egrotauit filius mulieris matris
 familias et erat languor fortissim⁹
 ita vt non remaerz in eo alie. Vñ
 in inuenture sua mortu⁹ est et resus-
 citatus ab **Delia**. Iste adultus fac-
 tus p̄p̄ta missus fuit ad predicā-
 dū in iudeis et volēs fugē in thar-
 sis per mare. Prima sorte cadere su-
 per eū eiectus ē de nauis p̄iectus
 in mare. Secundo deuoratus a cetē.
 Tertio cōseruat⁹ in ventre ceti tri-
 bus diebus et tribus noctibus.
 Quarto euomit⁹ fuit de ore ceti in
 aridam. Quinto adustus est fetu⁹
 re tanto solis q; p̄tuit anime sue
 vt moretur et ait **Melius est mo-
 ri q; viuere** Sicut patz **Jone. 2.** Ec-
 ce quantas aduersitates. tribula-
 tiones et angustias sustinuit fili⁹
 veritatis. In signū q; quicumq; vel-
 tatem constanter tenet persecutio-
 nes. angustias et inimicitias pati-
 etur: sed finaliter liberabitur **Job**
8. Si manseritis in sermone meo

veri discipuli mei eritis et cognos-
 cetis veritatem et veritas liberabit
 vos. Sed est vulgare exemplū q;
 homines se habent ad veritatem
 audiendam sicut se habent ad re-
 cipiendū aquā benedictam. Quā-
 do sacerdos incipit aquā benedic-
 tam aspergere: populus totus ap-
 plaudet et accurrit appropinquant
 ad sacerdotem deponunt capucias
 inclinant capita et manus eleuāt
 vt aquam benedictam recipiant
 Sed si sacerdos sit liberalis de aqua
 sua et dat eis habundāter in facie
 statim se auertunt et fugiunt vel
 se ab aqua defendunt. Istomodo
 contingit communiter inter homi-
 nes de veritate. Multi enim tam no-
 biles q; simplices cum audiunt de
 aliquo prelato vel predicatore q;
 dicit hominibus veritatem libent⁹
 mirabiliter applaudunt et talem
 commendant et eum audire deside-
 rant. Sed si contingit q; ab eis de-
 clinet et dat eis habundanter de
 aqua sua benedicta id est arguit.
 increpat et corripit vicia in quib⁹
 iacent statim murmurant. facies
 auertunt et peccata sua defendunt
 et ad **Thimothe. quarto.** A verita-
 te quidē auditum autunt ad fabu-
 las autem conuertentur. **Ter-
 cio.** Veritas est preponenda cum
 socio quia amico **Socrate** et ami-
 ca veritate sanctum est preho-
 nare veritatem. Ambobus enim exis-
 tentibus amicis. sanctum est pre-
 honorare veritatem. **Primo ethico-
 cū** dicit enim **Andronicus** p̄p̄po-
 teticus q; sanctitas est que facit
 fideles et seruantes ea que sūt ad
 deum iusta **Doc** autēz quidem est
 5. 3.

pre honore veritatem amicitis im-
mo destruet familiaritatem pro
salute veritatis. Est etiam a deo ne-
cessarium ad bonos mores quod impossi-
bile est sine hoc virtutem consu-
ari nisi homo preferret veritatem fa-
miliaribus suis. posset homo ad-
ducere falsa testimonia et falsa me-
dia ad defensionem amicorum su-
orum contra veritatem quod ratio non
permittit. Maxime autem hoc phis-
icogruit qui sunt professores sapientie
quidem sapientia est cognitio veri-
tatis. Et ideo specialiter astringun-
tur ad defensionem veritatis. Quod autem
magis debemus amare veritatem
quam hominem. probatur per hoc quod non
amamus hominem nisi propter vir-
tutem et veritatem. ergo magis a-
mandanda est veritas. Unde Plato re-
probando opinionem Socratis di-
lecti magistri sui de quod oportet ma-
gis curare de veritate quam de aliquo
alio. Christus autem volens nos veri-
tatem amare et honorare dicit se esse
ipsam veritatem. Joh. 14. Ego sum
via veritas et vita. Et Joh. 18. Dic
se ideo venisse in mundum ut testi-
monium veritatis ferret. Ego inquit
in hoc natus sum et ad hoc veni in
mundum ut testimonium perhi-
berem veritati. Lc. 8. A.

Multitudo sapientum sani-
tas est orbis terrarum. Et
rex sapiens populi stabi-
limentum est. Ergo accipite discipli-
nam per sermones meos et prodeit
vobis. Postquam spiritus sanctus mul-
tipliciter invitavit ad sapientie di-
lectionem. hic redit iterum ad sa-
pientie commendationem. Et de
hoc duo facit. Primo ponit sapie-

tie commendationem. secundo allicie
ad eius inquisitionem. secunda pars ibi
Ergo accipite Quia ad primum scilicet
dum quod licet effectus seu fructus sapientie
multis appareat commendabilis. in-
ime tamen in regimine vite humane relictus.
Regis enim vita humane consilio a im-
peio quod duo sine sapientia nichil valent.
Tobie. 6. Consilius pro a sapiente pro-
quus. Et sapie. 8. Per me reges ig-
nant a legum conditores iusta discer-
nunt de sapientia. Istud ergo bonum
quod est tranquillitas humane conversationis
erit maximum bonum quod hominibus pro
sapientia provenit in hac vita et dependet
a duobus viz a sano consilio curial
multitudinis et a iusto impio regali
religione. Et quantum ad primum de
sic Multitudo sapientum. sanitas est orbis
terrarum. Et est locutio methaphorica
et figurata. Sanum enim dicitur de aiali die-
tae vrina analogice sic patet. 2. me-
thaphi. ca. 1. Sed quod sanum dicitur de
republica vel de tota civilitate hu-
mana hoc est methaphorice et figu-
rative. Et tamen satis colligitur. Cur
enim sanum et egrum sint dicitur cor-
poris sicut de Galienus. integri-
ca. 1. et respublica fit quasi quod-
dam corpus secundum Plutarchum quod
divini muneris beneficio animatur.
Et secundum Apostolum. 1. Corinth. 12.
Omnes sumus unum corpus in christo
sed diversa membra. Rationabiliter enim dicitur
quod sic respublica est corpus. Ita
nerario sanum vel egrum. Non sic est quod
santitas corporis est veniens propter hono-
riam et infirmitas et varietas et super-
habundantia alicuius unius hu-
morum solvens armoniam debi-
tam quam sanitas corporis exigit.
Et eodem modo est in republica

quando ita est q̄ oīa officia a iūā
 a dignitates regunt̄ a conseruan-
 tur in p̄porione ratiō ali. tūc est sa-
 nitas in rep̄blica tali. Si vero vna
 persona habūdet et altera patiat̄
 penuriā; surgit ot̄arietas humo-
 rum que est egritudo corporis crif-
 ti m̄fici. **Modo** sicut finis medici
 est sanitas corporis: ita finis quez
 xp̄s incendit ē pax humani gene-
 nis. Sicut cecinit āgel⁹. **Luc. 2.** Glo-
 ria in excelsis deo ac. **Iste** finis per
 sapientiā; obtinetur tantūmodo.
Et ideo dicit **Multitudo** sapiētū sa-
 nitas est orbis terrarū. **Et** notate q̄
 ad bonū regimē requir̄ sapia a eci-
 am multitudo sapiētū. Si desit sapi-
 entia erit sicut de robam dicit. **3.**
Re. 12. Rūdet em̄ populo dura dere-
 lictio ofilio semoz quod ei dederāt
 a locutus est eis fm̄ ofiliū iuuenū
 dicens. **P̄** mens aggrauat iugū
 vestr⁹: ego autē addā ingo vest⁹.
Pater meus cecidit vos flagellis:
 ego autē cecidam vos scorpionib⁹.
Multitudo autem necāria est: q̄ in
 nullo vno sapiēte post xp̄m posu-
 ic deus perfectioez sapiētie. **Et** ideo
 nullus p̄nceps: vni⁹ ofilio debet es-
 se contentus. **Vnde** **Matth. 8.** legim⁹
 de romāis q̄ tempore iude macha-
 bei fecerant sibi curias a cotidie ofu-
 lebant. **20.** consiliū agētes sem-
 per de multitudine vt que digna es-
 sent gererent. q̄ **Prouē. 8.** ego sa-
 pientia habito in consilijs a erubi-
 tis inter sum cogitacōib⁹. **Et** **Pro-**
uer. 11. Vbi non ē gubernator cor-
 ruet populus: satis autē vbi mul-
 ta ofilia. **Patet** ergo q̄ multitudo
 sapientum sanitas est orbis terra-
 rum: dādo sanum ofiliū. **¶** **Secū-**

do sapiētia regit̄ rep̄blicam iu-
 sto imperio regalis celsitudinis. **Et**
 quantum ad hoc subdit sic **Et rex sa-**
pientis: populi stabilimentum est
Sicut docet **Plutarchus.** **Et** recita-
 tur polieratio libro. **2.** **Princeps**
 debet esse in populo sicut **Cithare-**
dus. **Sicut** enim **Citharēd⁹** fides a
 cordas ab ērantes compescit a ad
 dulcem armoniam reducit: ita p̄n-
 ceptus nunc rigore iusticie. nunc re-
 missione clementie subditoz faci-
 et armoniam. **Hoc** autem certū
 est q̄ tutius ē cordas remitti q̄ ex-
 tendi. **Remissa** namq; per artifici-
 um corrigitur a debita; som reddit
 gratiam. que vero semel rupta est
 nullo artificio reparatur. **Prouer.**
30. **Misericordia** et veritas custodi-
 unt regem a roboratur clementia
 thronus eius. **Quid** autem sit po-
 pulus dēdarat **Augustin⁹. 11. de**
ciui. dei. ca. 22. **Populus** est cētus
 iuris consensu a utilitatis commu-
 nione sociatus. **Vel** aliter scdm̄ e-
 undem diffinitur populus sic. **Po-**
pus est cētus multitudinis raci-
 onalis rerū quas diligit commu-
 nione cō cordi sociatus. **Et** repub-
 lica est res populi scdm̄ eundē. **Hic**
 autē est notandum q̄ res publica
 ex tribus consistit ex superiorib⁹
 medijs a inferioribus. **Vnde** **Au-**
gusti. recitans verba **Scipionis** di-
 cit q̄ que est armonia in cantu: ea
 est concordia in ciuitate. **Vñ** sicut
 ex distinctis sonis fibibus ac tibi-
 is concors concentus efficitur: ita
 ex summis: infimis a medijs inter-
 lectis ordinibus concordia statui-
 tur ciuitatis. **Rex** ergo sapiēs sta-
 bilimentum populi est. quia scdm̄
 S. q.

112

sententiam Platōnis. Regna bēta
forent si vel contingeret esse phos
reges. vel reges phari. Populus
enim se habet ad modum aque
que omni impulsu venti agatur.
Apoc. 22. Aque multe populi mul-
ti. Sed rex sapiens ē stabilimentū
populi ppter bonas leges a iusta
impia a rigorem iustitiē. Sed ml-
to magis remissione demētie. Vñ
Seneca de demētia libro primo.
capitulo secūdo. Nullum demētia
ex omnibus magis q̄ regem decet.
Et infra Pestifera vis esse valere
ad nocendum. Et ca. tercio. Princi-
pum crudelitas bellum est. demē-
tia in quācūq; domum venerit eā
felicem a tranquillam prestabit.
Et infra ca. 2. Si hñ placabiles a
ēque debēta peccantium non statū
fulmibus pleq̄nt q̄nto equus ē
hōiem hōibus ppositū miti aīo ex-
ercē impiū vñ Valerius de Alexan-
dro li. 4. ca. primo. Sē Alexāder ve
infinitaz gloriā bellica v̄tute. ita
p̄cipuū amorē demētia meruit.
Domit at̄ Sen. notabile exemplū
otra reges excessiuo rigore v̄tētes
q̄ sine miā morte plecūt oēs qui
eos offendūt a estimāt se p hoc hñ-
tuos securitatē a augēt p̄p̄m peri-
culū ac mltiplicāt hostes suos quē
admadū p̄cise actores plurimis
ramis repullulant a multoz lato-
rum gn̄avt dēstora refugāt p̄scin-
dunt. Ita regia digtas auget imi-
coz numeū tollēdo. Parentes ei
liberiq; eoz qui interfecdi sūt a p̄pi-
quā amici i locum singuloz succē-
dūt. Et iō occidēdo sibi vñ hostem
efficit decē sibi. A. sm Seneca reges
dñt esse sicut medici a nō minus

trepia sunt principi multa sup̄bi-
cia q̄ medico multa funera. Et cō-
ueniēter de metricē. Sit piger ad
penas princeps. ad premare loz
Et doleat quociens cogitur esse fe-
rox. Vñ Seneca libro primo de
demētia. ca. quarto. Optime dās
exemplum principi vt se talem ci-
uibus quales sibi deos velit. osten-
dat. Sic a Eneam. docuit Anchises
pater suus sicut recitat Virgilius
libro. sexto. Et Augustinus illud
idem allegat. 9. de ciuitate dei capi-
tulo. vñdecimo. Tu regem impio
populus ratione memento. Vñ
tibi artes erunt pacisq; imponere
mores. parcere subiectis a de bella
re superbos. Vñc ē q̄ dicit Aristo-
teles. octauo ethicorum. q̄ simul
est cōpacio regis ad subditos a
patris ad filios a pastoris ad oues.
Rex ergo sapiens populi stabili-
mentum est. Patent ergo de sapiē-
tia videlicet q̄ sapiētia republi-
cam humanam regit sano cōsilio
a iusto imperio. Quāntum ad pri-
mum dicit q̄ multitudo sapientū
sanitas est orbis terrarū. Quāti
ad secundum dicit q̄ rex sapiens
p̄sta. est. Et ex quo tot bona p̄
sapientiam cōferuntur merito ad
ip̄ius acquisitionem allicet conse-
quenter ita dicens. Ergo accipite
disciplinam per sermones meos a
p̄derit vob̄. Capitūli Septimū.
Lao Octuagesimo octaua.
Vm quidē a ego mortāl-
is siml hōibz a exgnēt-
rem illi? q̄ p̄o frūs ē. Po-
stq̄ declaratur ē dōctriālē q̄ possi-
bile ē hōibz sapiāz acq̄rē. Restat
idē ex p̄mētālē declarāē in exēplo